

Spis treści

NOWY MINISTER ŚRODOWISKA	2
STRATEGIA NARODOWEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ NA LATA 2003-2007 (FRAGMENTY)	3
ROK 2003. MIĘDZYKRAJOWY ROK SŁODKIEJ WODY. O WODZIE W KIOTO	5
ZAPEWNIĆ ZAUFANIE	6
POSZANOWANIE PRZYRODY W LEGENDACH O PRZECIWCU	8
POLSKA W UNII EUROPEJSKIEJ WYNIKI NEGOCJACJI	11

Nowość
Album Dęby Rogalińskie w
fotografiach Janusza Korpala
do nabycia w Biurze Fundacji
Biblioteka Ekologiczna w Po-
znaniu.

ZAPRASZAMY

Wydawca: Fundacja Biblioteka Ekologiczna – Regionalne Centrum Edukacji Ekologicznej. **Adres Wydawcy i Redakcji:** 61-715 Poznań, ul. Kościuszki 79, tel.: (0-61) 852 41 39, (061) 852 13 25, fax: (0-61) 852 82 76 e-mail rceebepz@free.ngo.pl. **Redaguje Zespół. Skład i druk:** PRODRUK Poznań ul. Błażeja 3, tel. 8229-046. Redakcja zastrzega sobie prawo do skracania i adiustacji tekstów oraz zmiany tytułów. Przedruk materiałów lub ich części tylko za zgodą redakcji Wielkopolskiego Biuletynu Ekologicznego. Nakład wydrukowano na papierze ekologicznym.

NOWY MINISTER ŚRODOWISKA

Priorytetowe zadania stojące przed resortem środowiska

1. Realizacja zadań wynikających z wynegocjowanych przez Polskę okresów przejściowych w osiąganiu standardów ekologicznych Unii Europejskiej.
2. Zapewnienie pełnego wykorzystania funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności na inwestycje ekologiczne, m.in. poprzez wybór najlepszych projektów inwestycyjnych oraz stworzenie systemu współfinansowania inwestycji ze środków krajowych.
3. Wdrożenie nowych mechanizmów ekonomiczno-finansowych ekorozwoju, jako elementu reformy finansów publicznych.
4. Realizacja sieci obszarów chronionych Natura 2000, jako integralnego elementu zrównoważonego rozwoju kraju.
5. Opracowanie długofalowej strategii i gospodarki zasobami wodnymi kraju uwzględniającej uporządkowanie struktur zarządzania gospodarką wodną oraz zwiększającej bezpieczeństwo przeciwpowodziowe.
6. Reforma Inspekcji Ochrony Środowiska.
7. Systematyczne wydawanie aktów prawnych wynikających z procesu dostosowania polskiego prawa ochrony środowiska do prawa UE.
8. Przyjęcie ustawy o odnawialnych źródłach energii, regulującej całościowo zagadnienia związane z tworzeniem i funkcjonowaniem rynku energii ze źródeł odnawialnych.
9. Podnoszenie stanu świadomości ekologicznej społeczeństwa poprzez wdrożenie programu wykonawczego Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej.

10. Przygotowanie, we współpracy z innymi resortami strategii rozwoju terenów przemysłowych oraz terenów wiejskich, dzięki wdrażaniu programów środowiskowych.

Kierownictwo Ministerstwa Środowiska

Minister - **Czesław Śleziak**

Sekretarz Stanu - Główny Geolog Kraju - **Krzysztof Szamalek**

Podsekretarz Stanu - **Krzysztof Panas**

Podsekretarz Stanu - Główny Konserwator Przyrody - **Ewa Symonides**

Rzecznik Prasowy - **Piotr Pukos**

Dyrektor Generalny - **Andrzej Dworzak**

W skład Ministerstwa wchodzi departamenty i biura, które prowadzą merytoryczne działania na rzecz środowiska. Oto niektóre z nich:

Departament Geologii i Koncesji Geologicznych

Do zakresu działania należy analiza i ocena budowy geologicznej kraju, ocena występowania złóż kopalin i wód podziemnych oraz ustalanie kierunków badań geologicznych.

Departament Integracji Europejskiej

Do zakresu działania należy organizowanie i koordynowanie działań Ministra w zakresie integracji z Unią Europejską w powiązaniu z polityką ekologiczną państwa i polityką zrównoważonego rozwoju Unii Europejskiej.

Departament Inwestycji i Rozwoju Technologii

Do zakresu działania należy inicjowanie rozwiązań zmierzających do dostosowania planowanych inwestycji i eksploatowanych instalacji do wymagań ochrony środowiska.

Departament Leśnictwa

Do zakresu działania należy opracowywanie i wdrażanie kierunków polityki Ministra w zakresie leśnictwa, łowiectwa i zrównoważonej gospodarki leśnej.

Departament Ochrony Przyrody

Do zakresu działania należy projektowanie i realizacja działań w zakresie ochrony przyrody oraz organizmów genetycznie zmodyfikowanych.

Departament Polityki Ekologicznej

Do zakresu działania należy opracowywanie założeń i kierunków polityki ekologicznej państwa w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju, ocena realizacji tej polityki.

NOWY MINISTER ŚRODOWISKA**Departament Współpracy z Zagranicą**

Do zakresu działania należy podejmowanie inicjatyw dotyczących rozwoju współpracy międzynarodowej w zakresie działania Ministra oraz koordynowanie realizacji zobowiązań wynikających z umów międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest stroną lub sygnatariuszem, a także wynikających z członkostwa w organizacjach międzynarodowych.

Departament Zasobów Wodnych

Do zakresu zadań należy opracowywanie założeń i kierunków polityki Ministra w zakresie gospodarowania wodami oraz realizacja zadań z niej wynikających.

Biuro Promocji i Informacji

Inicjowanie i realizacja zadań z zakresu edukacji ekologicznej i informacji społecznej.

Szczegółowe informacje można znaleźć na stronach internetowych ministerstwa: <http://www.mos.gov.pl>

Ministerstwo Środowiska
ul. Wawelska 52/54
00-922 Warszawa

STRATEGIA NARODOWEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ NA LATA 2003–2007 (fragmenty)

Bliska perspektywa integracji Polski z Unią Europejską i określone uwarunkowania społeczno-gospodarcze wyznaczają ramy strategii Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na lata 2003-2007. Jej założenia, misja Funduszu, cele strategiczne i główne kierunki działania są zgodne z ustawą o ochronie środowiska, polityką ekologiczną państwa, Narodowym Planem Rozwoju i strategią gospodarczą rządu. Uchwalona w styczniu br. przez Radę Nadzorczą strategia Narodowego Funduszu obejmuje okres poprzedzający wejście Polski do UE, jak i lata członkostwa, w trakcie których kończy się wiele okresów przejściowych.

Z planowaną akcesją wiąże się konieczność dostosowania stanu środowiska do standardów obowiązujących w tym zakresie w Unii i do wypełnienia zobowiązań wynikających ze stanowiska negocjacyjnego. Oznacza to wielokrotny wzrost wydatków krajowych na ten cel, przy jednoczesnym, dużym wsparciu finansowym ze strony Unii. Dobre wykorzystanie tych środków w dużej mierze uzależnione będzie od działalności Narodowego Funduszu. Pomoc unijna pochodzi obecnie z funduszy Phare i ISPA, ale po akcesji uzyskamy dostęp do znacznie większych środków z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności. Przyjęte w strategii NFOŚGW kierunki działania na naj-

bliższe lata, umożliwią beneficjentom ich sprawną absorpcję.

Koncentracja środków na zadaniach związanych z realizacją stanowiska negocjacyjnego w obszarze środowiska przy utrzymaniu finansowania przez Narodowy Fundusz dotychczasowych programów, na które brakuje pieniędzy z innych źródeł jest fundamentem tego dokumentu. Priorytetowo traktowane będą przede wszystkim przedsięwzięcia dofinansowywane z funduszy unijnych. Szacuje się, że pomoc z tych źródeł może wynosić ponad 3,5 mld zł rocznie. Wielkość tej kwoty będzie jednak w dużym stopniu zależeć od możliwości jej zagospodarowania przez beneficjentów.

AMBITNE ZAMIERZENIA

W strategii Narodowego Funduszu na lata 2003-2007 temu aspektowi poświęcono wiele uwagi. Ocenia się, że pomoc unijna wynosić będzie średnio 50% całkowitych kosztów przedsięwzięć dofinansowanych przez Unię a wkład przedsiębiorstw i samorządów 30%. Narodowy Fundusz deklaruje 20% wkładu z uwzględnieniem zasad określonych w Ustawie o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorstw.

Na uzupełnienie polskiego wkładu, niezbędnego przy zbilansowaniu kosztów inwestycji ekologicznych, dotowanych ze środków unijnych Narodowy

STRATEGIA NARODOWEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

Fundusz, zamierza przeznaczać rocznie ok. 1,5 mld zł Ponadto zapewni na dotychczasowym poziomie dofinansowanie np. budowy dużych zbiorników retencyjnych, ochrony przyrody i krajobrazu, leśnictwa, edukacji ekologicznej, prac naukowo-badawczych i ekspertyz, monitoringu środowiska oraz wspieranie działań zmierzających do zapobiegania i likwidacji skutków klęsk żywiołowych. Wysokość dotacji utrzymana będzie na poziomie, ok. 600 mln zł rocznie, a całkowita kwota dofinansowania ekologicznych przedsięwzięć przekroczy 2 mld zł rocznie.

Jest to ambitne zamierzenie szczególnie, że wielkość wpływów do Narodowego Funduszu wynosi w ostatnich latach Średnio 500 mln zł. Ta kwota obejmuje roczne wpływy z opłat i kar za korzystanie ze środowiska oraz opłat eksploatacyjnych i koncesyjnych. Dodatkowe środki Narodowy Fundusz uzyskuje ze zwrotu rat udzielonych wcześniej pożyczek preferencyjnych oraz odsetek od tych pożyczek. Łącznie, roczne wpływy wynoszą średnio 1,5 mld zł Podobną kwotę NFOŚiGW przeznacza corocznie na ochronę środowiska.

Aby sprostać dodatkowym potrzebom finansowym Narodowy Fundusz zamierza zwiększyć podaż środków na ekologiczne przedsięwzięcia dzięki pozyskaniu kapitału ze źródeł zewnętrznych.

ZMIANA ZASAD UDZIELANIA POMOCY

Realizacji założonych w strategii celów, odpowiadają zmiany w zasadach udzielania pomocy ze środków Narodowego Funduszu. Najważniejsze dotyczą m.in. udzielania minimalnej pomocy pozwalającej na osiągnięcie wykonalności finansowej przedsięwzięcia oraz uzależnienia preferencyjności oprocentowania pożyczek od udziału własnego wnioskodawcy w realizacji zadania. Nowością jest także modyfikacja i wprowadzenie jednolitych list ekologiczno-ekonomicznych decydujących o miejscu wniosku o dofinansowanie na liście rankingowej. Preferowane będą wnioski, w których osiągnięcie założonego efektu ekologicznego ma pozytywny wpływ na krajowy rynek pracy, a także pobudzanie aktywności inwestycyjnej w ochronie środowiska. Ujednolicone zostaną procedury rozpatrywania i oceny wniosków na realizację przedsięwzięć wspomaganych środkami krajowymi i z Unii Europejskiej.

Dla każdej z dziedzin ochrony środowiska określono cele strategiczne, powiązane - tam gdzie był to możliwe - z dyrektywami Unii Europejskiej oraz programami rządowymi. Zdefiniowano siedemnaście programów priorytetowych przypisanych poszczególnym dziedzinom, które mają służyć realizacji tych celów i osiągnięciu przewidywanych efektów ekologicznych.

Prace nad ostatecznym kształtem strategii Narodowego Funduszu trwały wiele miesięcy. Projekt był wielokrotnie konsultowany z kierownictwem ministerstwa środowiska, parlamentarzystami, doradcami i ekspertami. Ich sugestie i opinie uwzględniono w uchwalonym przez Radę Nadzorczą zweryfikowanym dokumencie. Skuteczność realizacji przyjętych w nim założeń wymagać będzie teraz zrozumienia i wsparcia w strukturach decyzyjnych, parlamentarnych i rządowych. Jedynie konsolidacja działań zaangażowanych w ten proces podmiotów przyniesie określony w strategii rezultat.

Misja NFOŚiGW

Misją NFOŚiGW jest finansowe wspieranie inicjatyw, instytucji, organizacji społecznych i gospodarczych służących ochronie środowiska i poszanowaniu jego wartości w imię realizacji konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju kraju, zachowania bezpieczeństwa ekologicznego i związanych z tym zadań państwa.

Strategiczne cele:

1. Stymulowanie jak najwyższej aktywności inwestycyjnej i pozainwestycyjnej jednostek organizacyjnych jak i osób fizycznych związanych z ochroną środowiska,
2. Podejmowanie wszechstronnych działań organizacyjnych i operacyjno-finansowych służących realizacji stanowiska negocjacyjnego w obszarze środowiska,
3. Rozwój rynku ekologii poprzez wspieranie krajowego potencjału wytwórczego i wykonawczego w dziedzinie ochrony środowiska, jako ważnego elementu stabilizacji koniunktury gospodarczej i ochrony krajowych miejsc pracy, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Jolanta Czudak- Kiersz Rzecznik prasowy
NFOŚiGW

Rok 2003. Międzynarodowy rok słodkiej wody

O wodzie w Kioto

W marcu tego roku odbyło się w japońskim Kioto III Światowe Forum Wody. Przedstawiciele rządów, naukowcy, przedsiębiorcy, organizacje społeczne, politycy dyskutowali nad przyszłością wody na naszym globie. Wystąpienia, dyskusje, panele i prezentacje odbywały się na bardzo różnych szczeblach. Konferencja ministerialna miała oczywiście swój ważny wymiar polityczny gdyż jej uczestnicy reprezentowali rządy, a to powoduje podniesienie dyskusji i argumentacji na poziomie polityki międzynarodowej. Spotkania ekspertów czy organizacji pozarządowych służą bardzo często wymianie poglądów i przygotowują dokumenty stanowiące w przyszłości materiał do dalszych prac.

Co się zmieniło w świecie w czasie tych trzech lat, jakie dzieli II Światowe Forum Wody w Hadze od spotkania w Japonii? W sferze werbalnej wiele, w działaniu znacznie mniej. Dostrzeżono problemy, o których albo nie chciano mówić albo były niewygodne politycznie.

Po pierwsze dostęp do czystej wody. Na świecie miliony ludzi na co dzień nie ma możliwości dostępu do czystej wody pitnej. Sytuacja ta sprawia, iż dziesiątki tysięcy ludzi choruje i umiera, gdyż nie mogą korzystać z jakiegokolwiek wody. Sytuacja ta jest nie do przyjęcia ani z moralnego ani politycznego punktu widzenia.

Dlatego też już w dokumentach z Hagi zalecono szukanie dróg wyjścia z tej sytuacji, ale też podawano sposoby wprowadzenia dobrych i skutecznych rozwiązań w życie. Ostatnie trzy lata i przygotowywane raporty skupiły się na jednym celu. Jak zmniejszyć liczbę ludzi, którzy nie mają dostępu do czystej wody o 50% do roku 2015. Mógłby ktoś zapytać ale czemu tylko o 50%, a co z resztą? Problem, o którym tu wspominam jest tak skomplikowany, iż moim zdaniem, jeśli udałooby się dotrzymać terminów i liczby osób byłoby to ogromny sukces społeczny i ekonomiczny. Nie jesteśmy w stanie w krótkim czasie zapobiec wojnom, przemocy, nie respektowaniu praw kobiet i dzieci. A takie właśnie sytuacje sprawiają, iż wielu ludzi cierpi na brak wody zdanej do picia. Dokumenty przygotowane na forum w Kioto dotyczące tej kwestii stanowiły tylko część z tego, co dzieje się z wodą na świecie.

Nadal powodzie, susze, prywatyzacja zasobów wodnych dla wielu milionów ludzi na świecie stanowi o ich być albo nie być. Dla wielu środowisk pozarządowych prywatyzacja jest ogromnym wyzwaniem i zagrożeniem dla społeczności lokalnych. Organizacje społeczne zwracają słuszną uwagę na nieadekwatność przenoszenia doświadczeń krajów północy do biednych krajów południa. Kto mały po-

krywać koszty prywatyzacji w Afryce czy Azji? Ludzie? Jest to niemożliwe i wręcz szkodliwe, gdyż burzy tradycyjne i wielowiekowe systemy zaopatrywania, szczególnie wiosek, w wodę. Jest faktem, że wiele stanowisk i ekspertyz przygotowywanych przez organizacje społeczne

różni się od oficjalnych stanowisk rządów czy instytucji międzynarodowych. Przyznać jednak muszę, że przez ostatnie trzy lata uważnie wsłuchiwało się w głos NGO-sów, choć niewiele z tego wynikło. Przykładem może być Raport Komisji Wielkich Tam przy Banku Światowym. Wytyczne uzgodnione z takim trudem przez tę komisję zaczynają być podważane, gdyż godzą w różne wpływowe lobbys nie mogące się zgodzić na utratę wpływów.

Jak wyglądała Polska w Kioto? Nie najgorzej, ale jak zwykle poszczególne działania i wystąpienia odbywały się przy absolutnej niewiedzy innych polskich przedstawicieli i podmiotów. Nie oznacza to, iż działała tu jakaś zła wola. Ależ skąd. Wręcz przeciwnie. Po prostu nie pojawiła się taka wola współdziałania, a bierze się to z braku koordynacji. Posiadamy jednak różne możliwości, także instytucjonalne, które mogą doprowadzić następnym razem do kontaktów, a może nawet wspólnej koordynacji.

Klub Gaja na III Światowym Forum Wody wystąpił z prezentacją posterową Ogólnopolskiej Kampanii "Teraz Wisła". Prezentacja ta była możliwa, gdyż "Teraz Wisła" została zaproszona na koszt organizatorów wraz z kilkudziesięcioma prezentacjami z całego świata. Wypadliśmy dobrze. I poster (wykonany ręcznie techniką akwareli i druku sitowego) i krótkie prezentacje spotkały się z zainteresowaniem, chociaż spodziewałem się lepszego nagłośnienia tej imprezy przez organizatorów.

Rok 2003. Międzynarodowy rok słodkiej wody. O wodzie w Kioto

- Do 2025 roku 2/3 populacji będzie zamieszkiwać kraje, w których występuje umiarkowany, bądź poważny, deficyt słodkiej wody.
- Według najbardziej pesymistycznych prognoz, do roku 2050 siedem miliardów ludzi w 60 krajach będzie cierpieć z powodu niedoboru wody. Według optymistycznych prognoz, będą to dwa milardy w 48 krajach.
- W ciągu najbliższych 20 lat, przeciętna ilość wody przypadająca na jednego mieszkańca globu zmniejszy się o jedną trzecią.
- Przewiduje się, że do roku 2025 ilość wody zmniejszy się o 50% w krajach rozwijających się i o 18% w krajach uprzemysłowionych.
- Ponad 2,4 miliardy ludzi na świecie nie ma dostępu do urządzeń sanitarnych.

- 1,1 milarda ludzi nie ma bezpiecznego i łatwego dostępu do zaopatrzenia w wodę.
- Ponad 2,2 miliona ludzi umiera co roku na choroby powstałe w wyniku picia zanieczyszczonej wody i złych warunków sanitarnych.
- Ponad 2,2 miliona ludzi w krajach rozwijających się umiera z powodu trudności zaopatrzenia w słodką wodę. Dotyczy to w szczególności dzieci.
- W ciągu ostatnich 50 lat spożycie wody niemal się podwoiło. Dziecko urodzone w kraju rozwiniętym spożywa od 30 do 50 razy więcej wody niż dziecko kraju rozwijającego się.

Jacek Bożek

Autor jest laureatem konkursu "Człowiek Roku 2001 polskiej ekologii".

Zapewnić zaufanie

Matthias Berninger, parlamentarzystę sekretarza stanu w Ministerstwie Ochrony Konsumentów, Gospodarki Żywnościowej i Rolnictwa Republiki Federalnej Niemiec, o roli polityki w dziedzinie ochrony konsumentów.

Jak zdaniem Pana wygląda idealna ochrona konsumenta?

Jeżeli konsumenci mogą ufać, iż oferowane produkty i usługi nie stanowią ryzyka dla ich zdrowia, są bezpieczne i że istnieją warunki prawne do ochrony ich ekonomicznych interesów. Ponadto muszą istnieć przejrzyste dla konsumentów rynki. Mają oni bowiem prawo do czytelnych informacji, tak by mogli należycie oceniać i wybierać produkty i usługi. Tylko w takich warunkach funkcjonuje konkurencja.

Rząd federalny koncentruje się na prewencyjnej ochronie zdrowia konsumentów w przypadku artykułów spożywczych, produktów kosmetycznych i przeznaczonych do bezpośredniego użytku. Co to dla konsumentów w Niemczech konkretnie oznacza?

Oznacza to ochronę konsumentów przed pojawieniem się ewentualnych niebezpieczeństw. Już w momencie uzasadnionego podejrzenia, że żywność, artykuły kosmetyczne lub przedmioty pierwszej potrzeby mogą być szkodliwe dla zdrowia, podejmuje się konkretne działania. Jeżeli na skutek braku pewnej oceny naukowej niejasne są rozmiary określonego zagrożenia dla zdrowia, obowiązuje zasada prewencji. W ten sposób znacznie lepiej ochroni się zdrowie konsumentów przed ewentualnymi niebezpieczeństwami.

mi. Rząd federalny angażuje się na arenie międzynarodowej na rzecz szerszego stosowania tej zasady.

Na jakie inne zagadnienia kładzie Pan w swojej pracy ponadto punkt ciężkości?

Kolejnym punktem ciężkości jest ochrona ekonomicznych interesów konsumentów, na przykład w dziedzinie telekomunikacji i usług finansowych. W tej dziedzinie chcemy chronić konsumentów przez wprowadzaniem ich w błąd, a tym samym przed szkodami ekonomicznymi.

Kolejnym punktem jest poprawa dostępu do informacji oraz zwiększenie przejrzystości rynku. Z tego powodu podejmujemy nową inicjatywę w sprawie ustawy o informacji dla konsumentów.

Skandale związane z żywnością, takie jak choroba szalonych krów, nieustannie zbijają z tropu europejskich konsumentów. Jaka jest odpowiedź polityki?

Kryzys wywołany chorobą szalonych krów doprowadził do następstw zarówno na płaszczyźnie europejskiej, jak i wewnątrz rządu federalnego. Sprawy ochrony zdrowia konsumentów zostały zgrupowane w nowo utworzonym Federalnym Ministerstwie Ochrony Konsumentów, Gospodarki Żywnościowej i Rolnictwa. W dziedzinie podlegającej ministerstwu oddzielono od siebie zagadnienie oceny ryzyka od kierowania w sytuacjach stanowiących ryzyko. Stworzono niezależną placówkę naukową w postaci Federalnego Instytutu Oceny Ryzyka. Nowo utworzony Federalny Urząd Ochrony Konsumentów i Bezpieczeństwa Żywności będzie przyczyniał się do lepszej koordynacji działań federalnych krajów związkowych w zakresie kontroli żywności i zarządzania w sytuacjach kryzysowych.

Zapewnić zaufanie

Ochrona konsumentów jest w równym stopniu zadaniem narodowym, co europejskim. Jakie możliwości współdecydowania o ochronie konsumentów mają Niemcy w UE?

Zadaniem UE jest wносить wkład w poprawę ochrony konsumentów. Cieszę się, że Bruksela często odgrywa rolę pioniera, pobudzając do debaty o zwiększenie ochrony konsumentów. Jej celem jest zapewnienie konsumentom we wszystkich krajach UE ochrony na równie wysokim poziomie. My i inne państwa członkowskie odpowiadamy za kształt przepisów prawnych na płaszczyźnie europejskiej. Na wszystkich płaszczyznach i we wszystkich gremiach angażujemy się na rzecz dalszego rozwoju ochrony konsumentów.

Czy są w UE kraje, od których inni w dziedzinie ochrony konsumentów mogą się czegoś nauczyć?

O ile prawo wspólnotowe na to pozwala, państwa Unii mogą wydawać w określonych dziedzinach częściowo surowsze przepisy. Przepisy te mają często funkcję wzoru. Dania ma np. funkcjonującą ustawę o informacji dla konsumentów. Od niej Niemcy mogą się uczyć, tak jak inni podpatrują nasze przedsięwzięcia w zakresie unikania akrylamidu. Unia powinna wykorzystywać pozytywne przykłady, by podnieść poziom ochrony konsumentów. Niestety niektórzy lobbyści w Brukseli widzą to dokładnie na odwrót, żądają w kółko, by kierować się najniższymi standardami. Ale rząd federalny nie godzi się na takie "równanie w dół".

Unia Europejska rozszerzy się w 2004r. Czy ochrona konsumenta będzie zagwarantowana także w większej Unii?

Rozszerzenie Unii spowoduje powstanie rynku wewnętrznego, liczącego prawie 500 milionów ludzi. Dzięki temu globalne przeformowanie naszych pomysłów dotyczących ochrony konsumenta stanie się jeszcze łatwiejsze. Wraz z przystąpieniem do Unii wspólnotowe prawo dotyczące ochrony konsumenta zacznie od razu obowiązywać w krajach przystępujących. Zobowiązały się one do przyjęcia do swojego prawa narodowego właściwych przepisów unijnych oraz do stworzenia potrzebnych struktur i procedur administracyjnych do momentu przystąpienia. Ponieważ przejście prawa wspólnotowego w zakresie ochrony konsumentów jest związane z dużymi inwestycjami w różnych gałęziach gospodarki, Unia zgodziła się w kilku krajach kandydujących na przepisy przejściowe, dotyczące stosowania unijnych norm higieny dla wyrobów zwierzęcych. Oprócz tego Komisja Europejska nadzoruje przestrzeganie zobowiązań, jakich podjęły się kraje kandydujące.

Klienci pytają

Czy zakup samochodu, antyalergicznego szamponu, czy wiosenna dieta: niemieccy konsumenci mają parę źródeł zasięgania miarodajnej informacji o produktach?

Fundacja Warentest

Zadaniem fundacji "Stiftung Warentest" jest przegląd produktów rynkowych i udzielanie porad konsumentom. Założona w 1964 roku przez rząd federalny niezależna fundacja skontrolowała do dzisiaj 66 tysięcy wyrobów, należących do 3300 grup produktów. Wyniki kontroli fundacja zamieszcza

w Internecie i na łamach pisma "Test". Przedmiotem kontroli fundacji Warentest są głównie dobra konsumpcyjne, elektronika codziennego użytku, środki żywnościowe, ale również leki, zakłady ubezpieczeniowe, usługi społeczne.

www-stiftung-warentest.de

Öko-Test

"Naprawdę dobrze żyć" - to podtytuł ukazującego się w nakładzie 131 tysięcy egzemplarzy miesięcznika "Öko-Test". Aby czytelnikom umożliwić takie życie 55 pracowników redakcji od 17 lat testuje wszystko, co potrzebne jest w życiu: pożywki dla dzieci, farby ścienne, proszek do prania. Do dziś przetestowano ponad 60 tys. produktów. Głównym kryterium oceny jest stopień szkodliwości dla ludzkiego organizmu. Firmy, których wyroby poddaje się kontroli mają możliwość przed oddaniem numeru do druku zająć stanowisko w spornych kwestiach.

www.oeko-test.de

TÜV

Każdy właściciel samochodu w Niemczech zna ten skrót: samochód musi pójść do TÜV-u. Chodzi tu o wymagane co dwa lata poddanie pojazdu kontroli technicznej ze względu na bezpieczeństwo ruchu. Dane o najczęstszych defektach i okresie eksploatacji poszczególnych typów pojazdów zgromadzone w czasie kontroli organizacja TÜV publikuje raz w roku w piśmie "TÜV -Report". 25 tys. pracowników TÜV - u kontroluje pod względem bezpieczeństwa nie tylko, pojazdy, lecz także elektrownie atomowe, windy, a nawet dobra konsumpcyjne.

www.tuev-sued.de

Centrale konsumentów

Czy kłopoty z wypłatą wygranej na loterii, czy pochopne zawarcie umowy z zakładem ubezpieczeniowym: miliony Niemców szukają osobiście, telefonicznie lub e-mailem kontaktu z jedną z centrali konsumentów. Jedynie w Pł. Nadrenii - Westfalii do takich punktów zgłosiło się w 2001 roku ponad 2,3 mln szukających porady. Zadaniem finansowanych przeważnie z publicznych funduszy centrali konsumentów jest informowanie i udzielanie porad. Punkty doradcze przyjmują skargi i informują media o tematach związanych z ochroną praw konsumentów.

www.vzbv.de,

Informacje z internetu

www.bundesregierung.de

www.auswaertiges-amt.de

europa.eu.int

www.ahk.int

www.ahk.de

www.daad.de

www.goethe.de

www.gtz.de

www.dzt.de

dw-world.de

www.magazine-deutschland.de

Na podstawie materiałów Deutschland opracował
Z. Krysiński

Poszanowanie przyrody w legendach o Przeciwcu

Warto zwiedzać świat i poznawać sposoby, jakich imali się ludzie, by mimo przeciwności losu i dziejowym burzom mógł trwać ich świat. Podobnie jest z historią a szczególnie z jej wersją przechowywaną w "opowieściach gminnych" i legendach.

W Wielkopolskim Biuletynie Ekologicznym nr 6/2002 Andrzej Billert szeroko pisze o projektowanym ośrodku

rehabilitacji sztuki i przyrodą w Owieńskach. Jako uzupełnienie pragnę dodać, iż na lewym brzegu Warty znajduje się teren - który Dorota Matyaszczyk pragnie również włączyć w ramy Cysterskiego Parku Kulturowego (WBE 4/2001) cechujący się wręcz unikatowymi walorami przyrodniczymi. Poza setką pomnikowych dębów szypułko-

wych spotkać tu można bez liku roślin, których same nazwy mogą "zawrócić w głowie". Występują tu m.in.: rutewka, koniopłoch łąkowy, elizna wodna, lepiężnik kutnerowaty, wężymord stepowy, pępawa czarcikęsowa czy też przebijająca się przez śnieg "Złota służka", czyli ranik zimowy.

Przeciwiec to miejsce wyjątkowe, o charakterze wyjątkowym niejako pozazmysłowo, jednym słowem - miejsce magiczne. Położone przy przeprawie przez Wartę na północ od Radojewa. Należał- tak jak Bolechowo, Bole-

chówko, Miękowo i Radojewo - do parafii w Owieńskach, wyjętej z obszaru parafii goślińskiej. Szczegółowo pisze o tym, w drugim tomie Dziejów archidiecezji poznańskiej, prof. Józef Nowacki.

Ta magia miejsca pozostawił trwały ślady w pamięci przemijających pokoleń dla których przyroda z najbliższego otoczenia odgrywał niepoślednią rolę.

O Jakubie przewoźniku

Na Przeciwcu mieszkał stary Jakub. Przewoził łodzią tych, którzy chcieli dostać się na drugi brzeg Warty, do starego kościoła w Owieńskach. Jak na świątynię położną przy uczęszczanym szlaku przystał, nosił wezwanie św. Mikołaja.

Najwięcej chętnych do przeprawienia się na drugą stronę rzeki był w grudniu, przed pasterką Płynąca kra - a zimy wtedy był srogi - szybko uszkadzał burty krypy.

Musiał więc Jakub wędrować coraz dalej, kiedy tylko potrzebował dębiny na nowe boki łodzi. Męczył się coraz bardziej, bowiem lat mu przybywał, a poza tym, walka z rzečním prądem, śryżem i krą do lekkich prac nie należała.

Ktoregoś dnia przewiózł do kościoła siwiuteńką staruszkę, nie przyjął od niej myta i na dodatek odprowadził po stromiźnie aż do wielkiego dębu, który do dziś rośnie nad strumykiem. Wdzięczna starowinka kazała mu nazbierać w czapkę żołędzi, zawieźć do domu i włożyć na noc do skopka. Zdziwił się nieci Jakub, ale tak uczynił.

Następnego dnia rano Jakub zaglądał do naczynia, a tam żołędzie zamieniły się w czyste złoto. Tak los nagradza ludzi za dobre uczynki.

Za część cennego kruszcu wynajął Jakub młodego pomocnika, który z werwą przewoził ludzi na drugą stronę Warty, a sam obsadził dolinę dębczakami, by rosły ludziom na pociechę, a przewoźnicy nie musieli znosić daleka dębiny do naprawy łodzi. Do końca swoich dni siedział na skraju pomostu i pouczał ludzi, by szanowali jego dęby, bowiem z odruchu ludzkiego serca wyrósł i ludziom też po wsze czasy służyć mają".

O przeciwickich bobrach

Panny z cysterskiego zakonu w Owieńskach słyszeły nie tylko z hodowli na Dziewczej Górze owadów czerwieni zwanych - a używano ich do barwienia na szkarłatno tkanin, - ale także z doskonałych ziół, które zbierano na łąkach między Wartą a Przeciwcem. Tak pięknie jak tu nie rosły nigdzie w Wielkopolsce, bowiem nigdy grunt tu nie przesychał zbyt mocno. Wpływały na to liczne żeremia budowane przez bobry. Z tego też powody owiń-

Poszanowanie przyrody w legendach o Przeciwcu

skie panny nie pozwalały pod karą klątwy polować na te zwierzęta.

Któregoś roku, przybyli w to miejsce pomorscy zbójcy, by napaść na słynny klasztor. Chcieli to zrobić w noc przed wigilią, liczyli, bowiem na znaczniejsze, niż kiedy indziej łupy. Postanowili przeczekać do głębokiej nocy na Przeciwcu, dopiero wtedy przeprawić się niepostrzeżenie przez Wartę i złupić zakonne piwnice oraz skarbiec nad ranem, kiedy sen ludzie mają najgłębszy.

Był zimno, więc rozpalili ognisko, zdrowo łyknęli gorzałki i zaczęli głośno się przechwalać, co uczynią z klasztorną czeladzią. Usłyszały to bobry i zrobiło im się żal swoich dobroczyńców. Kiedy zbójców zmorzył sen po gorzałce, zaczęły biegać w kółko, maczały w wodzie swoje płaskie ogony i plaskając nimi w węgle zgasiły ognisko. Zbójcy zamarzli, bowiem mróz tamtej zimy był wyjątkowo luty.

Klasztor w ten sposób ocalał. Bobrom nikt odtąd nie ważył się przeszkadzać w pracy wodnych budowniczych. Żyją tam zresztą do dziś w niedostępnych dla ludzi rozlewiskach starego koryta Warty, w pobliżu ujścia strumienia przepływającego przez Jezioro Glinnowieckie.

Z romantycznym parkiem w tle

Widoczne z Przeciwcza Radojewo należało - tak jak i sama osada - przez pięć wieków do cysterek w Owińskach, by po drugim rozbiórze Polski i kasacie zakonu - przejść 25 drogą darowizny - na rzecz Zygmunta Ottona von Treskow. Ciągący się od pałacu w kierunku rzeki park powstał na początku XIX wieku według projektu F. K. Schinkla i ogrodnika P. Lenne - twórcy ogrodów królewskich w Poczdamie. Każda generacja dodawała jakieś przeróbki według gustu i mody, tak, że powstały tu punkty widokowe, sztuczne ruiny, imitacja burgów, kapliczka, grobowce i wiele innych.

Chronione rezerwatem Kokoryczowe Wzgórze jest pozostałością ozu. Na jego szczycie pyszną się dwa głazy o obwodach: 800 i 745 cm. Większy to pokryta porostami skała magmowa ze zmetamorfizowanego granitu, mniejszy zaś to granit różowawy. Są ponoć zaklęte i tak mówi o nich legenda:

Niespełniona prośba

W kotlinie, opodal miejsca, na którym rośnie wielki platan, tryskało źródło.

Pewnego dnia świtem przechodził tamtędy parobek od Hirschów z Winiar, który zmierzał do przeprawy na Przeciwcę. Nagle ze źródła wyłoniła się kobieta ubrana w białe szaty. Poprosiła parobka, by zaniósł ją na wzgórze, bowiem tylko tak będzie mogła powrócić na zawsze do swoich bliskich. Gdy na to przystał powiedziała, iż w drodze nie wolno mu obejrzeć się ani wyrzec jednego słowa. Obiecał spełnić prośbę wziął dziewczynę na ramię i

ruszył w górę. Tuż przed szczytem złapał zadyszkę i ciężko westchnął: - Oj dziewczucho! Przerażona dziewczyna krzyknęła, w powietrzu huknęło i oboje zamienili się w wielkie kamienie. Głazy leżą do dziś na szczycie Kokoryczowej Góry, a obok krzewy bzu zarastają resztki altanki, którą kazała postawić tam panienka z pałacu.

Obok źródła wyrosło drzewo, które co roku zrzuca starą korę i stroi się w nową niczym dziewczyna wybierająca się na tańce.

Starzy ludzie opowiadali też związaną z radojewskim parkiem jeszcze jedną historię, która wyjaśniała ciekawe zjawisko przyrodnicze:

O wiernym słudze

Na jednym ze wzgórz starego parku, posadowiona na podwalinach z wielkich kamieni, wznosi się zbudowana z czerwonych cegieł ruina kaplicy. Podobno obok, pod półkolistą basztą pochowano wiernego sługę z pałacu. Widywano go, jak w ciemne noce chodził ścieżką po niewielkim wzgórzu tam i z powrotem, sprzątał z niej opadłe liście i skrzydlate orzeszki, z których wyrastały małe żółte kwiatki, co niczym przebieśni, przedzierały się przez zalegającą w cieniu skorupę. Ludzie z folwarku nazywali je "złotymi służkami".

Ścieżki, która prowadzi do ruin grzbietem wzgórza, do dzisiaj nigdy nie zasypuje śnieg, mimo, iż wokół leży go sporo.

Na granicy parku oraz okolicznych pól - a także podmokłych łąk - występuje bardzo wiele gatunków motyli. Spotkać też można wiele rzadkich ptaków. Zadrzewienie samego parku jest różnowiekowe. Obok zabytkowych sosen, lip, platanów i jesionów składa się także z młodszych brzoź, dębów, olch i klonów. Wrażenie naturalnego zespołu leśnego potęguje fakt, iż poszczególne gatunki występują w zgodzie z siedliskiem w towarzystwie podszytu z rodzimych krzewów leśnych. W dużej obfitości i urozmaiconym doborze odmian, występują tu bzy (*Syringa vulgaris*), tworzą w okresie kwitnienia zjawisko godne obejrzenia i przyciągające wiosną rzesze miłośników przyrody. W runie panuje niepodzielnie niecierpek (*impatiens parviflora*), na suchych miejscach rosną pszeniec (*Melampyrum nemorosum*) i rannik zimowy (*Eranthis hyemalis*) a dawniej odnotowywano liczne kosańce oraz dzwonki (*Iris sibirica*, *Campanula latifolia* i *Campanula sibirica*).

We wsi oraz przy drogach rosną zabytkowe topole, dzikie grusze oraz kasztanowce a między kamieniami wykorzystanymi do budowy murów spotkać można paproć - zanokcicę

Magda z Łysego Młyna

Poszanowanie przyrody w legendach o Przeciwcu

Trochę powyżej - z biegiem wód strumienia zwanego Glinienką zachowały się stawiska Łysego Młyna. " To małeńka osada - mówi jej obecna mieszkanka, pani Zofia Rubach - Żyją tu w spokoju dwie rodziny. Czasami ktoś się zatrzyma i sfotografuje z drogi drewniany budynek młyna. W środku zostały resztki po urządzeniach do mielenia zboża. Uważam, iż nie straszy tu tylko dlatego, że gospodyni była pracowitą i dobrą kobietą".

Podobno w powstanie Łysego Młyna zamieszane były siły piekielne. Woły miały wyorać stawisko na strudze w jedną noc. Tereny te należały do rodu von Treskow. Starzy mieszkańcy pomarli lub się wyprowadzili, nowi nie zawsze znali dzieje budowli i dlatego tak chętnie wiązali z ich powstaniem "zdarzenia niesamowite". To wspaniale ubarwia historię, czyni ją bardziej "ludzką" i przyciąga uwagę przejeżdżających turystów. Na co dzień ludzie uśmiechają się i wzdrygają ramionami, gdy o nich mowa, ale wgłębi duszy trochę w nie wierzą. Warto dodać, iż Łysy Młyn leżał na trasie przejazdu ojca twórcy polskiego teatru narodowego Wojciecha Bogusławskiego, który niejednokrotnie pielgrzymował do Owińsk.

Wróćmy jednak do legendy:

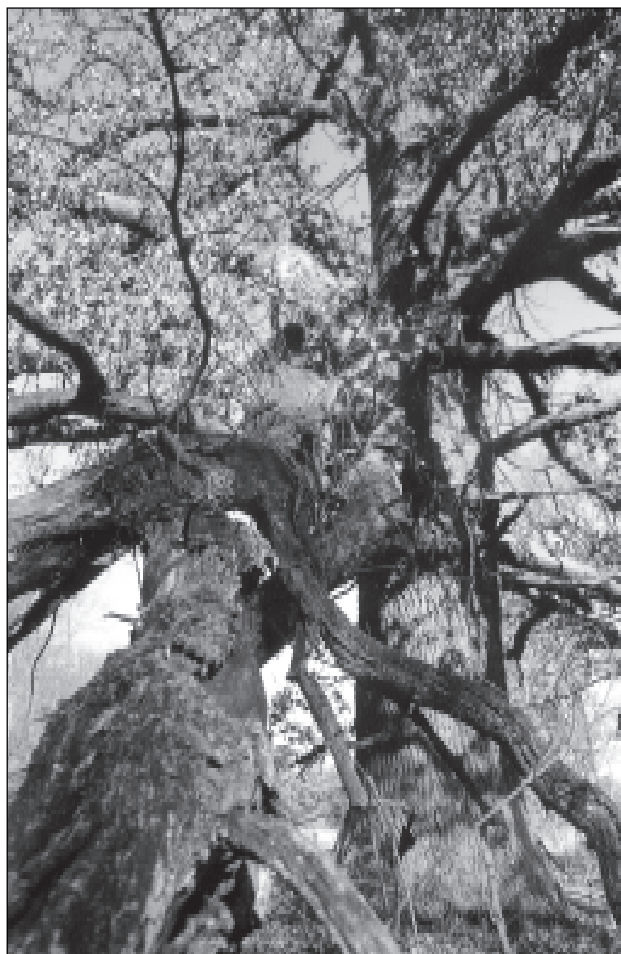
"Przed wielu laty, nad brzegiem Jeziora Glinnowieckiego mieszkała biedna, ale bardzo pracowita dziewczyna. Wołali na nią Magda. Ponieważ gospodarowała sama, bardzo męczyła ją konieczność jeżdżenia ze zbożem do zmielenia i ześrutowania aż do młyna w położnym z drugiej strony Obornik Wielkopolskich Jaraczu.

Pewnego dnia orała pole nad brzegiem jeziora pługiem zaprzężonym w dwa woły. Pracowała cały dzień bez wytchnienia i w końcu zasłała. Wtedy zwierzęta te nie wiadomo z jakiej przyczyny spłoszyły się pociągnęły śpiącą kobietę i wpadły do wody.

Po pewnym czasie nadeszła wiadomość, że Magda żyje na wschodnim krańcu jeziora, w nowym wodnym młynie. Jak uważali sąsiedzi, woły wyorały stawisko na strudze, a na jej brzegu w jedną noc stanął młyn. Tak mógł pracować tylko wysłaniec Belzebuba, ale jeden z tych o skruszonym sercu, którym to czasami robi się żal wielce strudzonych dobrych ludzi i mimo swej natury, potrafią im pomóc".

Zanurzyć się w zieleni

Wędrując wzdłuż Warty, między Radojewem a leśniczówką Marianowo, co rusz napotykamy zarówno na wartościowe drzewa jak i bajeczne wręcz łąki - i to takie jak ze snów. Wokół brzęk tysięcy owadów, a latem upojny zapach kwiecia. Na przebogatą przyrodę tego terenu - jak dowodnie wynika z przytoczonych tu opowieści - zwracali uwagę nasi przodkowie. "Mądrość ludowa" w nich zawarta przewidywała kary dla "niszczycieli" i na-

grody dla tych, co ją szanują. Uczynmy więc wszystko, by zachować dla naszych potomków - także tych, co przyjdą nawet za kilka pokoleń - wspaniałą możliwość "zanurzenia się w zieleni, co w pamięci ojców gra".

Krzysztof Styszyński
zdjęcia autor

Wykorzystana literatura:

1. Jenerał Dezydery Chłapowski, Pamiętniki, cz. I., Poznań 1899
2. O. Knoop, Sagen und Erzählungen aus der Provinz Posen, Posen 1893
3. J. Nowacki, Dzieje archidiecezji poznańskiej, Poznań 1964
4. F. Pfuhl, Baume und Walder der Provinz Posen, Posen 1904
5. H. Szafran, Miasto Poznań i okolica, Poznań 1959
6. Wodiczko, Z. Czubiński, Materiał do inwentarza przyrody na odzyskanych Ziemiach Zachodnich, Poznań 1946

POLSKA W UNII EUROPEJSKIEJ

WYNIKI NEGOCJACJI

Polityka konkurencji

Wdrożenie europejskich reguł konkurencji jest niezbędne dla właściwego funkcjonowania gospodarki polskiej w realiach Jednolitego Rynku.

Negocjacje w tym obszarze obejmowały dwie zasadnicze części. Pierwsza z nich dotyczy ochrony konkurencji w stosunkach przedsiębiorstw między nimi oraz w ich stosunkach z konsumentami (reguły konkurencji skierowane do przedsiębiorstw). Chodzi przede wszystkim o porozumienia antykonkurencyjne, zachowania o charakterze monopolistycznym oraz o nadużywanie dominującej pozycji na rynku.

Druga grupa przepisów dotyczy ochrony konkurencji w stosunkach między przedsiębiorstwami a widzami publicznymi (reguły konkurencji skierowane do państwa). Chodzi w szczególności o kwestie pomocy publicznej dla przedsiębiorstw.

Reguły konkurencji skierowane do przedsiębiorców, zakazujące zachowań o charakterze antykonkurencyjnym, zostały już niemal całkowicie uregulowane w polskim ustawodawstwie w sposób zgodny z *acquis communautaire*. Dlatego też Polska nie występowała w tym podobnym obszarze o okresy przejściowe. Wspólnotowe reguły konkurencji odnoszące się do stosunków między przedsiębiorstwami zakazują m.in. zawierania umów ograniczających wolną konkurencję tworzenia karteli cenowych, nadużywania pozycji dominującej, wprowadzania podziału rynku oraz udzielania wyłączności na sprzedaż swoich wyrobów. Ten ostatni zakaz nie dotyczy branż wymagających wysokiej specjalizacji sprzedawców, takich jak elektronika czy motoryzacja. Nadzorowane są również fuzje i przejęcia firm, jako stwarzające potencjalne zagrożenie dla wolnej konkurencji. Wdrożenie przez Polskę wspomnianych reguł przyczyni się do umocnienia wolnej konkurencji na polskim rynku.

W negocjacjach rozstrzygnięto również kwestie ochrony konkurencji w stosunkach między przedsiębiorstwami a władzami publicznymi, a zwłaszcza zasady udzielania przedsiębiorcom pomocy publicznej.

W zakresie pomocy publicznej udzielanej w Specjalnych Strefach Ekonomicznych (SSE) przyjęto następujące ustalenia:

1. małe i średnie przedsiębiorstwa korzystać będą z okresów przejściowych, odpowiednio do 2011 r. i 2010 r.;
2. pułap pomocy publicznej dla dużych przedsiębiorstw, które uzyskały zezwolenia na działalność w SSE do końca 1999 r., wynosić będzie 75% kosztów inwestycji, a dla przedsiębiorstw, które uzyskały zezwolenia w 2000 r. - 50%. Pomoc publiczna naliczana będzie od 1 stycznia 2001 r.;
3. pułap pomocy publicznej dla przedsiębiorstw z sektora motoryzacyjnego wynosić będzie 30% kosztów inwestycji.

W odniesieniu do pomocy publicznej przeznaczonej na dostosowanie się przedsiębiorstw do unijnych standardów ochrony środowiska, Polska uzyskała zwiększony pułap pomocy publicznej w zakresie zgodnym z okresami przejściowymi uzgodnionymi w obszarze "Środowisko".

Pomoc publiczna na restrukturyzację hutnictwa udzielana w latach 1997 - 2003 będzie mogła osiągnąć kwotę 3,38 mld złotych (836 mln euro). Przewiduje się, iż do 2006 r. nastąpi redukcja mocy produkcyjnych w hutnictwie o 1.231 tys. ton. Działania te mają doprowadzić do osiągnięcia przez polskie huty rentowności i wydajności pracy na poziomie hut zachodnioeuropejskich.

W wyniku członkostwa w UE zwiększą się możliwości rozwojowe małych i średnich przedsiębiorstw. Sektor ten cieszy się w Unii Europejskiej specjalnymi względami. Kraje członkowskie stworzyły korzystne warunki prawno-administracyjne dla rozwoju takich firm w postaci wsparcia finansowego, programów edukacyjnych oraz ochrony przed antykonkurencyjnymi działaniami dużych przedsiębiorstw. Podobnie musi być realizowana polityka wspierania tych przedsiębiorstw w Polsce. Realizowana w Polsce od kilku lat polityka wobec małych i średnich przedsiębiorstw jest finansowana m.in. z unijnych środków pomocowych, a w warunkach członkostwa w UE zakres możliwości w tym zakresie ulegnie rozszerzeniu. Badania przeprowadzone przez Polską Fundację Promocji i Rozwoju MSP wskazały, że najlepsze wyniki w krajach UE osiągają te spośród małych i średnich przedsiębiorstw, które jeszcze przed akcesją swych krajów przygotowały się do nowych warunków poprzez podniesienie jakości produktów, uzyskanie odpowiednich certyfikatów i wdrożenie nowych technologii. Aby sprostać tym zadaniom i silnej konkurencji na rynku unijnym potrzebna jest zwiększona pomoc ze strony państwa.

POLSKA W UNII EUROPEJSKIEJ WYNIKI NEGOCJACJI

Przestrzeganie zasad konkurencji należy do fundamentalnych reguł Wspólnoty Europejskiej. W pierwszych latach po akcesji skutki gospodarcze i społeczne przyjęcia *acquis communautaire* w obszarze "polityka konkurencji" zależą będą od stopnia przygotowania polskich przedsiębiorstw do konkurowania z przedsiębiorstwami unijnymi. Wiele polskich przedsiębiorstw już obecnie z powodzeniem konkuruje z unijnymi, o czym świadczy wielkość ich eksportu do krajów UE. Dla tych przedsiębiorstw akcesja Polski do UE będzie niewątpliwie stanowiła silny bodziec rozwojowy.

Należy podkreślić, że w dłuższym horyzoncie czasowym przyjęcie wspólnotowych reguł konkurencji będzie miało pozytywny wpływ na rozwój całej polskiej gospodarki.

Przejęcie i wdrożenie nowoczesnych europejskich reguł konkurencji jest niezbędne dla właściwego funkcjonowania polskiej gospodarki w realiach jednolitego rynku. Pozwoli to na lepszą ochronę interesów konsumentów oraz przedsiębiorców działających na polskim rynku, tak krajowych, jak zagranicznych.

Uzgodnione w toku negocjacji wyjątki od zasad udzielania pomocy publicznej, w szczególności dopuszczalny pułap pomocy publicznej związanej z inwestycjami na poziomie 50% kosztów inwestycji, a dla niektórych przedsiębiorstw w SSE 75% i więcej (praktycznie nieograniczony dla małych i średnich przedsiębiorstw, które rozpoczęły działalność w SSE przed 2000 r.), oznaczają, że warunki inwestowania w Polsce, pod względem reguł pomocy publicznej, będą jednymi z najkorzystniejszych w poszerzonej Unii Europejskiej.

Program restrukturyzacji hutnictwa stali, przyjęty przez polski rząd pozwoli na uzdrowienie tego sektora i postawienie go na poziomie nowoczesności produkcji porównywalnym z poziomem zachodnioeuropejskim.

Rolnictwo

Obszar negocjacyjny "Rolnictwo" reguluje kwestie włączenia polskiego rynku towarów rolno-spożywczych w obszar europejskiego jednolitego rynku oraz objęcia polskiego rolnictwa instrumentami i mechanizmami Wspólnej Polityki Rolnej zarówno w zakresie regulacji rynków i produkcji jak i strukturalnego rozwoju obszarów wiejskich. Obszar "Rolnictwo" obejmuje także problematykę weterynaryjną (m.in. bezpieczeństwa żywnościowego) oraz fitosanitarną.

Negocjacje w tym obszarze przyniosły korzystniejsze dla Polski warunki niż pierwotnie zakładała Unia, chociaż nie wszystkie nasze postulaty zostały przyjęte.

W wyniku objęcia Polski mechanizmami Wspólnej Polityki Rolnej, polscy rolnicy zostaną beneficjentami organizacji rynków rolnych, m.in. zakupów interwencyjnych, płatności bezpośrednich, subsydiów eksportowych.

Najistotniejszym osiągnięciem negocjacyjnym była akceptacja wprowadzenia dopłat bezpośrednich. Uzgodnione warunki finansowe członkostwa zakładają przeznaczenie w budżecie UE środków na dopłaty bezpośrednie: w 2004 r. w wysokości 25%, w 2005 r. - 30%, w 2006 r. - 35% i w 2007 r. - 40% pełnego poziomu. W następnych latach kwoty te mają corocznie zwiększać się o kolejne 10%. Równocześnie uzyskano zgodę na wykorzystanie na rzecz podniesienia poziomu dopłat bezpośrednich części środków finansowych przewidzianych na rozwój wsi i obszarów wiejskich. Uzyskano zgodę UE na realokację maksimum 20% środków na zobowiązania przewidziane w ujęciu rocznym w latach 2004-2006 lub 25% w 2004 r., 20% w 2005 r. oraz 15% w 2006 roku. Uwzględniając ewentualne dofinansowanie krajowe Polska uzyskała zgodę na sumaryczne podniesienie wysokości dopłat bezpośrednich w 2004 r. do 55%, w 2005 r. do 60% i w 2006 r. do 65% poziomu obowiązującego w obecnych państwach członkowskich UE. Od 2007 r. Polska będzie mogła uzupełniać poziom dopłat bezpośrednich o 30% ponad poziom odpowiedni dla danego roku, nie przekraczając jednakże poziomu 100% dopłat stosowanych w Unii. Polska wybrała uproszczony system wypłacania dopłat bezpośrednich, polegający na wsparciu finansowym gospodarstw rolnych proporcjonalnie do ich powierzchni, niezależnie od rodzaju prowadzonej działalności rolniczej. System ten umożliwia pełniejsze wykorzystanie środków finansowych przyznanych na dopłaty bezpośrednie i łatwiejszy dostęp do nich, nie wymaga skomplikowanych procedur stosowanych przy systemie standardowym. Będzie go można stosować przez 5 lat¹⁶

Polska utrzyma większość dotychczas stosowanych form pomocy państwa dla sektora rolnego, wycofując jedynie te, które już funkcjonują w UE w ramach Planu Rozwoju Wsi i Rolnictwa.

Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich przewiduje pomoc finansową dla gospodarstw położonych na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania, finansowanie rent strukturalnych dla rolników rezygnujących z działalności w wieku przedemerytalnym, wsparcie finansowe inwestycji na dostosowanie do standar-

**POLSKA W UNII EUROPEJSKIEJ
WYNIKI NEGOCJACJI**

dów produkcyjnych UE oraz finansowanie programów zalesiania i programów rolno-środowiskowych. Niezależnie od tego UE podwyższyła wsparcie finansowe dla gospodarstw niskotowarowych do wysokości 1250 euro rocznie na gospodarstwo. Powyższe instrumenty wsparcia finansowego nie będą wymagały współfinansowania ze strony rolników.

Ponadto w ramach pomocy o charakterze strukturalnym Polska otrzyma, m.in., pomoc finansową na tworzenie grup producentów (Polska uzyskała 3-letni okres przejściowy w zakresie spełnienia obniżonych wymogów dla wstępnego uznawania organizacji producentów) oraz finansowanie pomocy technicznej. Uproszczone zostały zasady i poszerzony zakres wsparcia z funduszy UE na inwestycje w gospodarstwach rolnych, poprawę marketingu artykułów rolnych oraz wsparcie służb doradztwa rolnego.

Uwzględniając płatności bezpośrednie, środki związane z interwencją rynkową planem rozwoju obszarów wiejskich oraz funduszami strukturalnymi w rolnictwie, szacuje się, że po akcesji do UE do rolnictwa i obszarów wiejskich, w latach 2004-2006 tylko z budżetu UE trafi do Polski rocznie średnio około 2,6 mld euro, tj. prawie dwa razy więcej środków niż wyniosły wydatki budżetowe na rolnictwo (bez KRUS) w 2002 r. (blisko 1,3 mld euro).

Na wniosek Polski Unia Europejska wyraziła zgodę, aby w ramach ogólnej klauzuli ochronnej umieszczonej w Traktacie Akcesyjnym przewidziana została możliwość zastosowania środków ochronnych w sytuacji wystąpienia poważnych trudności w sektorze rolnym. Dołączona do Traktatu Akcesyjnego deklaracja Komisji Europejskiej umożliwia monitorowanie przepływu towarów rolnych pomiędzy Polską i pozostałymi krajami UE.

Negocjacje w finalnej fazie doprowadziły do zmiany stanowiska UE w odniesieniu do szeregu kwestii. Podwyższona została powierzchnia bazowa oraz plon referencyjny. Do istotnych problemów negocjacyjnych należało też ustalenie limitów produkcyjnych decydujących o wykorzystaniu istniejącego potencjału produkcyjnego, utrzymaniu miejsc pracy oraz dochodów w polskim rolnictwie. Wynegocjowano przesunięcie 1,5 mln ton kwoty mlecznej do kwoty sprzedaży hurtowej (co nie tylko gwarantuje producentom indywidualnym zbyt mleka lecz również zaspakaja przyszłe potrzeby surowcowe zakładów przetwórczych) oraz dodatkową kwotę produkcyjną w wysokości 416 tys. ton (jako rezerwę restrukturyzacyjną).

Szereg kwot produkcyjnych wynegocjowano pomimo wcześniejszej odmowy UE przyznania ich w jakiegokolwiek wysokości. Dotyczy to lnu i konopi na włókno, suszu paszowego, cukru, pomidorów do przetwórstwa, tytoniu, premii dla hodowli krów mamek i owiec maciorek.

Uzyskano znaczne podniesienie - proponowanych przez UE - kwot produkcyjnych izoglukozy oraz skrobi ziemniaczanej. Wzrosła też wysokość premii wołowej. UE zaakceptowała okres przejściowy (do 31 marca 2005 r.) dotyczący mechanizmów zarządzania kwotą mleczną, 5-letni okres przejściowy na zawartość tłuszczu w mleku pitnym, 5-letni na minimalną wielkość produkowanego surowca tytoniowego wymaganego dla uznania grup producentów oraz 3-letni na spełnienie obniżonych wymogów wstępnego uznawania grup producentów. Unia Europejska przyznała Polsce 3-letni okres przejściowy na kwalifikowanie ras mających prawo do premii dla krów mamek. Zaakceptowano również wytwarzanie w Polsce wina z importowanego soku gronowego i moszczu oraz zapewniono ochronę prawną nazw kilku wytwarzanych w Polsce gatunków wódek.

Uzyskane rezultaty negocjacyjne stwarzają dogodne warunki dla szybkiego integrowania się polskiego rolnictwa z jednolitym rynkiem UE w ramach Wspólnej Polityki Rolnej. Przyspieszeniu ulegnie proces restrukturyzacji polskiej wsi i rolnictwa, powstaną nowe, korzystniejsze warunki dla wymiany handlowej w ramach UE oraz z krajami trzecimi. Interesy polskiego rolnictwa reprezentowane będą na forum WTO przez Unię Europejską zapewniając Polsce identyczne warunki udziału w handlu światowym oraz możliwość korzystania z instrumentów wsparcia rynku rolnego, np. poprzez dopłaty do eksportu. Pierwsze lata po akcesji wymagać będą jednakże od Polski dużego wysiłku organizacyjnego w celu jak najszybszego efektywnego wejścia w strukturę i mechanizmy UE, co warunkuje uzyskanie odpowiedniego poziomu absorpcji środków finansowych postawionych do dyspozycji polskiego rolnictwa.

Istniejące zasoby pracy na wsi powinny znajdować zatrudnienie w rozwijanym produkcyjno-usługowym otoczeniu rolnictwa i przedsięwzięciach na rzecz poprawy szeroko rozumianej infrastruktury. Stopniowo zwiększać się bowiem będzie udział drugiego filara wsparcia rolnictwa tj. finansowania rozwoju obszarów wiejskich.

POLSKA W UNII EUROPEJSKIEJ WYNIKI NEGOCJACJI

W zakresie spraw weterynaryjnych i fitosanitarnych

Akty prawne Unii Europejskiej stanowią najbardziej rozbudowaną w porównaniu z innymi dziedzinami część jej dorobku prawnego oraz kompetencje organów i osób wykonujących nadzór weterynaryjny.

Polska zobowiązała się do wprowadzenia niezbędnych rozwiązań prawnych i instytucjonalnych tak, aby z dniem uzyskania członkostwa w UE zapewnić zgodność z wymogami prawa wspólnotowego w zakresie:

- systemu kontroli weterynaryjnej i fitosanitarnej na granicy polskiej z państwami nie będącymi członkami UE oraz na granicy morskiej i w portach lotniczych;
- systemu nadzoru nad bezpieczeństwem żywności dopuszczonej do obrotu;
- weterynaryjnych i fitosanitarnych standardów produktów żywnościowych;
- sanitarnych, higienicznych oraz technicznych warunków w zakładach przetwórstwa i produktów żywnościowych;
- systemu rejestracji i identyfikacji zwierząt;
- systemu monitorowania chorób zakaźnych zwierząt;
- zakładów utylizacji odpadów zwierzęcych.

W rezultacie trudnych negocjacji Polska uzyskała okresy przejściowe dotyczące dostosowania strukturalnego dla 113 zakładów przetwórstwa mleka i 40 zakładów przetwórstwa rybnego (do końca 2006 r.) oraz 332 zakładów przetwórstwa mięsnego (do końca 2007 r.). Produkty pochodzące z powyższych zakładów będą dopuszczone do obrotu i spożycia wyłącznie na terytorium Polski, do zakończenia okresów przejściowych. Polsce przyznany został także okres przejściowy (do końca 2006 r.) na dostosowania strukturalne dla gospodarstw produkujących mleko.

Polska uzyskała też okres przejściowy do końca 2006 r., podczas którego mleko nie spełniające standardów wspólnotowych będzie mogło być przetwarzane nie tylko w zakładach objętych okresem przejściowym na dostosowanie, ale również w 56 zakładach, które spełniają standardy unijne. Warunkiem uzyskania powyższego okresu przejściowego było zagwarantowanie, że produkty wytwarzane z mleka gorszej jakości będą dopuszczone wyłącznie na rynek krajowy. Uzyskano także okres przejściowy (do końca 2009 r.) w odniesieniu do dobrostanu zwierząt, w zakresie dostosowania do norm wspólnotowych dotyczących klatek używanych do hodowli kur-niosek.

W zakresie problematyki fitosanitarnej, Polska wynegocjowała trzy rozwiązania przejściowe mające istotne znaczenie dla polskiego rolnictwa: do końca 2006 r. na wydłużenie terminu dostosowania dokumentacji rejestracyjnej 4 substancji używanych w produkcji środków ochrony roślin, 10-letniego okresu przejściowego, podczas którego możliwa będzie uprawa w Polsce wyłącznie odmian ziemniaków odpornych na raka ziemniaczanego, a także możliwość rozproszczenia leśnego materiału rozmnożeniowego do czasu wyczerpania zgromadzonych zapasów.

Rybołówstwo

W trakcie negocjacji w obszarze "Rybołówstwo" dokonano uzgodnień w następujących grupach tematycznych: zarządzanie i kontrola zasobów, organizacja wspólnego rynku, pomoc państwa i polityka strukturalna, międzynarodowe umowy rybackie.

Polska zaakceptowała zasady Wspólnej Polityki Rybackiej (WPR) w zakresie dostępu do zasoby biologicznych, w tym reguł względnej stabilności opartej na kwotach połowowych dla poszczególnych państw członkowskich. Oznacza to dostęp Polski do wszystkich łowisk Unii Europejskiej na Bałtyku oraz na innych obszarach morskich w oparciu o reguły Wspólnej Polityki Rybackiej. Polskie jednostki połowowe będą mogły także prowadzić działalność rybacką na łowiskach dalekomorskich, którymi dysponuje UE. Kutry rybackie UE uzyskają zaś dostęp do polskich łowisk w ramach przyznanych kwot połowowych, z wyłączeniem pasa wód terytorialnych.

Z uwagi na wyłączne kompetencje Wspólnoty Europejskiej w zakresie polityki rybackiej, kwoty jakimi dysponuje Polska na mocy umów międzynarodowych zostaną włączone do zasobów połowowych Wspólnoty. Polska zachowa jednak prawo do połów w dotychczasowych wielkościach posiadanych w ramach istniejących umów bilateralnych z krajami trzecimi. W wyniku negocjacji UE zaakceptował wniosek Polski o rozszerzenie regulacji prawnych UE poprzez włączenie szpróta bałtyckiego do systemu interwencji rynkowej.

Wobec drastycznego obniżania się wielkości żywych zasobów Morza Bałtyckiego, a w szczególności dorsza, istnieje pilna konieczność zredukowania floty rybackiej na Bałtyku i ograniczenia połowów. Oznacza to restrukturyzację sektora rybackiego, która przeprowadzana będzie przy znacznym wsparciu z funduszy UE (zwłaszcza przez Finansowy Instrument Sterowania Rybołówstwem - FIFG). Dokonanie, przy wsparciu funduszy strukturalnych UE, modernizacji floty rybackiej, zwią-

POLSKA W UNII EUROPEJSKIEJ WYNIKI NEGOCJACJI

szenia inwestycji w infrastrukturę portową oraz przetwórstwo rybne, a także promocja produktów rybołówstwa, powinny spowodować wyraźną poprawę jego rentowności i konkurencyjności.

Wycofanie się przez Polskę w tym obszarze negocjacyjnym z niektórych starań dotyczących okresów przejściowych, które uznawano wcześniej za ważne ze względu na potrzebę uzyskania niezbędnego czasu dla restrukturyzacji i modernizacji floty, przetwórstwa i zarządzania rynkiem ryb, należy bezwzględnie powiązać z przyspieszeniem prac dostosowawczych w tym sektorze do wymogów przyjęcia pełnej palety przepisów UE. Konsekwencją tego musi być wcześniejsze wdrożenie programu eliminującego zagrożenia społecznoekonomiczne wynikające z akceptacji regulacji unijnych, które zaczną obowiązywać z dniem akcesji do UE. Zatem do maja 2004 r. niezbędne jest dokonanie takich zmian, aby niektóre elementy stanu polskiego rybołówstwa (wielkość nakładu połowowego, stan wyposażenia kutrów, stan sanitarny zakładów przetwórstwa, rynek sprzedaży ryb) nie znalazł się w kolizji z ustawodawstwem unijnym i przez to nie stał się przyczyną niekorzystnych efektów ekonomicznych w tej branży.

Najważniejszym elementem skutków ekonomiczno-społecznych, wynikających z przyjętej Wspólnej Polityki Rybackiej, będzie doprowadzenie do racjonalnego stanu nakładu połowowego. Z badań ankietowych wynika, że przy przyjęciu maksymalnych stawek premii rekompensacyjnych, ok. 40% armatorów deklaruje chęć złomowania swoich jednostek. Jednakże żaden kraj UE nie zastosował maksymalnych stawek, tym bardziej, że 25% funduszu premiowego (odszkodowawczego) musi zapewnić budżet państwa. Konieczne jest zatem wewnętrzne uzgodnienie zasad likwidacji nakładu w zależności od segmentacji bałtyckiej floty kutrowej. Oznacza to dostosowanie ilości jednostek połowowych w odpowiednim segmencie floty (połowy dorsza, łososi, szprota i śledzia) do kwot limitów połowowych przyznanych Polsce. Będzie to punktem wyjścia do aktywnej interwencji na rynku pracy, tam gdzie będą zamieszkiwać rybacy ze zlikwidowanych jednostek. Należy rozważyć wprowadzenie różnorodnych rozwiązań służących przekwalifikowaniu rybaków odchodzących z zawodu, takich jak szkolenia, wsparcie samozatrudnienia w turystyce i innych branżach, ułatwienia w skorzystaniu z funduszy gwarancyjnych na nową działalność gospodarczą czy też wsparcie zatrudnienia rybaków w innych krajach UE.

Ponadto konieczne będzie dostosowanie kutrów do wymogów systemu VMS (radarowego systemu kontroli połowów) i poniesienia kosztów związanych z wyposażeniem ich w ten system.

Istotną konsekwencją wypełnienia wymagań organizacyjnych rynku rybnego WPR jest organizacja autoryzowanej sprzedaży w systemie aukcji. Obecnie jedynie Ustka ma zaawansowane prace nad stworzeniem odpowiedniej aukcji zgodnej z wymogami UE. W innych portach stworzenie punktów autoryzowanej sprzedaży napotyka na bariery prawne i organizacyjne. Wymaga to współdziałania władz samorządowych i regionalnych, także wojewodów, w przyspieszeniu prac z tym związanych. Opóźnienie tych prac może spowodować poważne perturbacje i straty ekonomiczne na rynku ryb.

Podatki

Polska zadeklarowała gotowość przyjęcia i wdrożenia całokształtu prawodawstwa wspólnotowego w zakresie podatków pośrednich oraz podatków bezpośrednich, a także w zakresie pomocy państwa o charakterze fiskalnym oraz współpracy administracyjnej i wzajemnej pomocy między państwami członkowskimi (unikanie podwójnego opodatkowania) z dniem uzyskania członkostwa.

Należy zaznaczyć, że dyrektywy unijne bardzo szczegółowo regulują przepisy związane ze stosowaniem podatków pośrednich (VAT i akcyza), natomiast tylko w niewielkim stopniu regulują zasady opodatkowania podatkami bezpośrednimi (PIT, CIT i podatki majątkowe).

Najważniejszym postanowieniem był zobowiązanie do wprowadzenia 22% stawki VAT jako stawki podstawowej na towary i usługi. Zastosowanie, z chwilą wejścia do UE, 22% stawki VAT na szereg towarów i usług, które do tej pory były obłożone niższą stawką może spowodować wzrost cen towarów i usług.

Ze względów gospodarczych, społecznych i budżetowych, w trakcie negocjacji Polska zgłosiła szereg postulatów o okresy przejściowe w odniesieniu do stawek podatku VAT i akcyzy na towary we wrażliwych segmentach rynku.

W rezultacie Polska uzyskała następujące okresy przejściowe:

- okres przejściowy do 31 grudnia 2007 r. na stosowanie zredukowanej stawki VAT w wysokości co najmniej 7% na usługi gastronomiczne;
- roczny techniczny okres przejściowy na stosowanie zerowej stawki akcyzy na eko komponenty i zredukowanej na paliwa ekologiczne, umożliwiające stosowanie tej stawki w dłuższym okresie po uzyskaniu członkostwa;

POLSKA W UNII EUROPEJSKIEJ WYNIKI NEGOCJACJI

– okres przejściowy do 31 grudnia 2008 r. na osiągnięcie minimalnego poziomu akcyzy na papierosy. Polska zobowiązała się do stopniowego podnoszenia stawek podatku akcyzowego na papierosy w latach 2002-2008;

– okres przejściowy do 31 grudnia 2007 r. na stosowanie 0% stawki VAT na niektóre książki i czasopiśma specjalistyczne;

– okres przejściowy do 31 grudnia 2007 r. na stosowanie obniżonej stawki VAT w wysokości co najmniej 7% na usługi budowlane i remontowe nie świadczone w ramach budownictwa socjalnego, z wyłączeniem materiałów budowlanych oraz na nowe budynki mieszkalne i mieszkania;

– okres przejściowy do 30 kwietnia 2008 r. na stosowanie super obniżonej stawki VAT w wysokości co najmniej 3% na artykuły żywnościowe przeznaczone do konsumpcji przez ludzi i zwierzęta, składniki wykorzystywane zwyczajowo do przygotowywania artykułów żywnościowych, produkty uzupełniające lub zastępujące artykuły żywnościowe oraz dostawę dóbr i usług zwyczajowo wykorzystywanych w produkcji rolnej.

Polska otrzymała także zgodę na stałe stosowanie stawki VAT w wysokości 0% na międzynarodowe przewozy pasażerskie, co odpowiada zwolnieniu od podatku z prawem do odliczeń przewidzianemu dla tych czynności w regulacjach unijnych.

Dostosowanie podatku akcyzowego do wymogów unijnych nie będzie wiązało się z poważniejszymi zmianami. Dyrektywy unijne określają jedynie minimalną stawkę, jaka powinna być stosowana, zaś poza omówionym przypadkiem papierosów, pozostałe stawki akcyzy w Polsce są wyższe niż unijne i w związku z tym akcesja nie spowoduje ich wzrostu. Ewentualne obniżki akcyzy do poziomu minimalnej stawki unijnej leży w gestii władz polskich.

Uzyskane okresy przejściowe dają czasową ochronę podmiotom działającym we wrażliwych segmentach rynku, jak budownictwo mieszkaniowe, rolnictwo, usługi gastronomiczne i przemysł tytoniowy.

Energia

Przedmiotem negocjacji były regulacje wspólnotowe dotyczące zasad tworzenia wewnętrznego rynku gazu i energii elektrycznej, przejrzystości cen, warunków tranzytu gazu, współdziałania w zakresie rozwoju transeuropejskich sieci energetycznych, utrzymywania obowiązkowych zapasów paliw płynnych, zasad pomocy pań-

stwa dla górnictwa węglowego, energetyki jądrowej oraz efektywności energetycznej urządzeń

Polska zadeklarowała wdrożenie całości dorobku prawnego UE w tym obszarze do momentu uzyskania członkostwa, z wyjątkiem przepisów dotyczących obowiązkowych zapasów paliw.

Główne elementy przepisów wspólnotowych, które będą miały znaczny wpływ na warunki rozwoju gospodarki i dla ludności, dotyczą zasad tworzenia wewnętrznego rynku gazu i energii elektrycznej, warunków tranzytu gazu i energii elektrycznej oraz otwarcia rynków na międzynarodową (w ramach UE) konkurencję

Z jednej strony należy oczekiwać, że - podobnie jak w krajach UE - także w Polsce w wyniku konkurencji nastąpi obniżenie cen za dostarczaną energię z drugiej zaś - krajowi producenci energii, zwłaszcza energii elektrycznej, będą poddani silnej presji ze strony rynku, w kierunku racjonalizacji i obniżania swoich kosztów własnych.

Otwarcie rynku gazu ziemnego dla dostawców z krajów UE wymaga dokończenia restrukturyzacji PGNiG, a także określenia cen na ten surowiec w oparciu o udokumentowane, uzasadnione koszty, głównie w zakresie przesyłania i dystrybucji gazu. Spowoduje to obniżki cen dla dużych odbiorców.

W odniesieniu do ropy naftowej jedynym problemem, jaki wiąże się z dostosowaniem do przepisów UE, jest obowiązek utrzymywania minimalnych zapasów ropy naftowej i/lub paliw ciekłych na okres 90 dni. W tym zakresie Polska uzyskała okres przejściowy do końca 2008 r., a rząd zadeklarował stworzenie warunków prawnych i ekonomicznych do rozbudowy zdolności magazynowych oraz zobowiązał się do magazynowania wymaganych zapasów paliw płynnych.

Otwarcie rynku energii elektrycznej na konkurencję międzynarodową wymagać będzie przyspieszenia przystosowania rozwiązań prawno-organizacyjnych, zmierzających do urynkwienia cen, a w szczególności rozwiązania kontraktów długookresowych i ograniczenia roli Polskich Sieci Energetycznych tylko do funkcji operatora przesyłowego. Utworzenie faktycznego rynku energii powinno nastąpić przed wejściem do UE, aby przedsiębiorstwa tego sektora mogły dostosować się do warunków gry rynkowej.

W zakresie górnictwa węgla kamiennego regulacje UE koncentrują się głównie na zasadach ewentualnej pomocy państwa, tak w zakresie restrukturyzacji, jak i czę-

POLSKA W UNII EUROPEJSKIEJ WYNIKI NEGOCJACJI

ściowej likwidacji przemysłu węglowego oraz pomocy przy zachowaniu dostępu do zasobów oraz kosztów początkowych inwestycji, a także (w zakresie uzgodnionym z Komisją Europejską) z dotacji do ściśle określonego poziomu wydobycia.

Edukacja, kształcenie i młodzież

Negocjacje w tym obszarze obejmowały problematykę kierunków polityki edukacyjnej Unii Europejskiej w sferze kształcenia ogólnego, kształcenia i doskonalenia zawodowego początkowego i ustawicznego, szkolnictwa wyższego oraz działań na rzecz młodzieży.

Polska w pełni akceptuje i wdroży całość *acquis communautaire*, które obowiązują w tym obszarze.

Ważnym wymagającym transpozycji do prawa polskiego aktem była dyrektywa w sprawie dzieci pracowników migrujących. W ramach harmonizacji prawa z prawem wspólnotowym wydano rozporządzenie w sprawie przyjmowania osób nie będących obywatelami polskimi do publicznych przedszkoli, szkół, zakładów kształcenia nauczycieli i placówek. Skutkiem transpozycji dyrektywy w sprawie pracowników migrujących będą kwestie organizacji dodatkowej nauki języka polskiego oraz języka i kultury kraju pochodzenia. Obcokrajowcom podlegającym obowiązkowi szkolnemu zostanie również zorganizowana dodatkowa, bezpłatna nauka języka polskiego.

Ponadto wydano również rozporządzenie w sprawie podejmowania i odbywania studiów przez cudzoziemców oraz ich uczestnictwa w badaniach naukowych i szkoleniach.

W związku z tym, że Unia Europejska nie tworzy jednolitego systemu edukacji i nie ingeruje w systemy edukacyjne państw członkowskich, organizacja systemu edukacji w dużej mierze spoczywa na Polsce. Skutkiem zapoczątkowanej w lipcu 1998 r. reformy polskiego systemu edukacji jest nowa struktura szkolnictwa, zdecentralizowanie nadzoru nad częścią szkół oraz opracowanie nowych programów nauczania. Reforma ta pozwoli Polsce w chwili przystąpienia do UE na pełne uczestnictwo we wspólnych działaniach państw członkowskich w dziedzinie edukacji, szkoleń młodzieży i dorosłych w oparciu o dorobek prawny Wspólnot.

W wyniku działań polegających na organizowaniu podstaw współpracy oraz wymianie doświadczeń Polska od 1 marca 1998 r. efektywnie uczestniczy w programach edukacyjnych Unii Europejskiej: Leonardo da

Vinci, Sokrates oraz Młodzież. W celu zapewnienia sprawnej realizacji tych programów powołane zostały specjalne Agencje Narodowe. Realizacja tych programów wpłynie na poprawę jakości nauczania poprzez intensyfikację wymiany młodzieży, uczniów, studentów i kadry pedagogicznej oraz współpracę szkół wszystkich szczebli.

Akcesja Polski do UE wyznacza kierunki rozwoju zawodowego polskich nauczycieli. Są to: obowiązek uzupełnienia wykształcenia do poziomu uniwersyteckiego do 2006 r., kształcenie ustawiczne oraz nauka języków obcych. Celem tych działań jest zapewnienie takiego poziomu wykształcenia, który pozwoliłby swobodnie podejmować pracę w szkołach na terenie Unii Europejskiej, gdyż w wyniku wzajemnych regulacji w zakresie uznawania dyplomów i kwalifikacji zawodowych oraz bogatej oferty szkoleń polscy nauczyciele będą mogli być zatrudniani w krajach Wspólnoty. Swoboda przemieszczania się w obrębie Unii Europejskiej oznacza dla polskich uczniów i studentów całkiem nowe możliwości nauki i studiowania za granicą (do podjęcia studiów wystarczy polska matura).

Integracja Polski z UE wymagać będzie uruchomienia szeregu programów, szkoleń studiów podyplomowych i innych kierunków studiów w szkołach i wyższych uczelniach. Działania takie w dużej mierze zostały podjęte i są realizowane. W systemie edukacji zdecydowanego wzmocnienia wymaga nauka języków obcych oraz informatyki.

Środowisko

W tym obszarze negocjowano dostosowanie i wdrożenie w Polsce prawa z następujących dziedzin: ochrona przyrody, jakość wód i powietrza, zanieczyszczenia przemysłowe, gospodarka odpadami, bezpieczeństwo jądrowe i ochrona przed promieniowaniem, a także chemikalia i organizmy zmodyfikowane genetycznie oraz kwestie hałasu z maszyn i urządzeń.

Wynegocjowane okresy dostosowawcze pokazują skalę wieloletnich zaniedbań i ich konsekwencje - kumulację niezbędnych kosztów inwestycji. Wskazują także na różnice między obu systemami prawa - polskim i unijnym. Przyjmowany przez Polskę system unijny w znacznie większym stopniu odnosi się do odpowiedzialności producenta, przynosi zatem inne rozwiązania, szczególnie dotyczące ograniczania emisji zanieczyszczeń do środowiska.

POLSKA W UNII EUROPEJSKIEJ WYNIKI NEGOCJACJI

Spośród innych krajów kandydujących do UE, Polska uzyskała najkorzystniejsze warunki w omawianym obszarze. Uwzględniają dynamiczny rozwój prawa i polityki ochrony środowiska w Unii Europejskiej i konieczność poniesienia bardzo wysokich nakładów finansowych, wynegocjowano następujące okresy dostosowawcze:

Wdrożenie nowych norm prawnych wymaga zwiększenia aparatu urzędniczego oraz zmiany wymagań, co do umiejętności i wiedzy urzędników różnych szczebli administracji. Potrzebna jest także ścisła współpraca administracji terenowej, służby ochrony środowiska, zainteresowanych podmiotów gospodarczych i społeczeństwa. Dla przykładu, wdrażanie dyrektywy IPPC (Zintegrowane Zapobieganie i Ograniczenie Zanieczyszczeń) i pozostałych dyrektyw z zakresu ocen oddziaływania na środowisko powinno się opierać na szczegółowych analizach wielosektorowych i wielokryterialnych.

Wstępne szacunki określają potrzeby inwestycyjne na realizację wszelkich programów dostosowawczych w ochronie środowiska na kwotę 36,3 mld euro w ciągu 15 lat. Najwyższe średnioroczne wydatki inwestycyjne - powyżej 3 mld euro - przewidywane są na lata 2003-2007, następnie zmniejszają się one do 810 mln euro w roku 2015. Łączna kwota wydatków pozainwestycyjnych sięga 477,5 mln euro.

Realizacja zobowiązań negocjacyjnych w obszarze "Środowisko" będzie wymagać wzrostu nakładów inwestycyjnych w tym sektorze o 36% rocznie. Wśród głównych źródeł finansowania przyjętych zobowiązań wymienić należy środki własne przedsiębiorstw, fundusze pomocowe UE, samorządy terytorialne oraz fundusze ekologiczne.

Zasadna jest weryfikacja sporządzonej w 1999 r. tabeli przepływów finansowych, jak i samych kosztów dostosowania. Powinna ona uwzględniać aktualny stan wynegocjowanych warunków oraz wnioski z dotychczasowego funkcjonowania funduszy przedakcesyjnych, w tym strategię finansowania z funduszu SAPARD i fundusze dostępne po akcesji.

Szacunkowe określenie całości kosztów implementacji nie jest wystarczające, by określić skalę zagrożeń społecznych i prognozowanych problemów gospodarczych.

Niezależnie od wyboru opcji dostosowania - normy indywidualne, czy pozwalający na większą elastyczność krajowy plan redukcji emisji - poważnym problemem będzie sfinansowanie procesu implementacji dyrektyw regulujących zanieczyszczenia powietrza przez duże zakłady energetycznego spalania paliw, w tym elektrownie.

Przewiduje się znaczący udział budżetów przedsiębiorstw (około 1, 7 mld euro), w ponoszeniu kosztów

Wdrożenie prawa wspólnotowego w obszarze "Środowisko" wiąże się z poniesieniem wydatków zarówno inwestycyjnych, jak i pozainwestycyjnych. Pierwsze związane są z budową oczyszczalni ścieków, systemów kanalizacyjnych, systemów zaopatrzenia w wodę urządzeń do przeróbki i bezpiecznego składowania odpadów, jak również instalacji ograniczających emisję zanieczyszczeń w procesach przemysłowych oraz instalacji wytwarzających produkty o standardach spełniających wymagania określone w przepisach unijnych (np. paliwa płynne, energia cieplna i elektryczna, stosowanie rozpuszczalników organicznych).

Wydatki pozainwestycyjne związane są przede wszystkim ze wzmocnieniem instytucjonalnym organów administracji publicznej, szkoleniami, utworzeniem systemów informatycznych zbierania, przechowywania i przekazywania danych, przygotowaniem planów i programów oraz niezbędnych do ich opracowania analiz i ocen.

POLSKA W UNII EUROPEJSKIEJ WYNIKI NEGOCJACJI

inwestycyjnych wdrażania dyrektyw, także poprzez zaciąganie kredytów komercyjnych. Część zysku, jaką może przedsiębiorstwo przeznaczyć na postulowane inwestycje nie jest wysoka, a ponadto pojawia się bariera zdolności kredytowych. Dostosowania wpłyną zatem na wzrost cen oferowanych usług i produktów, a poważna część inwestycji będzie musiała być pokrywana ze środków publicznych, w tym z pomocy UE. Problemem też będzie konieczność utrzymania wielu zakładów, mimo trudności ich funkcjonowania, ze względu na ich użyteczność publiczną (elektrociepłownie, elektrownie itp.).

Oczekiwać należy również wpływu strategii wdrożenia wymogów ochrony środowiska na regionalne rynki pracy i zdolność do generowania nowych miejsc pracy w związku z przyjętą polityką ekologiczną.

Docelowo zmienione normy dostępu do środowiska będą miały istotny wpływ na poprawę jakości życia poprzez m.in. podniesienie poziomu zdrowotności społeczeństwa i wydłużenie średniej długości życia. Sprzyjać będą poprawie jakości biologicznej zasobów wykorzystywanych w rolnictwie, rybołówstwie i leśnictwie. Przyczynią się do powstania nowych rynków, jak np. rynek odzysku i recyklingu odpadów, a w związku z tym mogą sprzyjać lokalnemu zwiększaniu zatrudnienia w związku z koniecznością wykonywania nowych zadań połączonych z ochroną środowiska. Podniosą też poziom bezpieczeństwa ekologicznego kraju i przyczynią się do skuteczniejszej ochrony środowiska.

Ochrona konsumentów i zdrowia

W obszarze "Ochrona konsumentów i zdrowia" uzgodniono zagadnienia bezpieczeństwa zdrowotnego i ekonomicznego konsumentów, uproszczonego trybu dochodzenia roszczeń konsumenckich, bezpieczeństwa produktów, odpowiedzialności za produkt wadliwy oraz za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny, a także informowania i reprezentowania konsumentów.

Polska w pełni podziela założenia, priorytety i cele polityki wspólnotowej w tym obszarze. Polska zaakceptowała *acquis communautaire* i nie domagała się okresów przejściowych lub derogacji. Większość wymogów uzgodniono w ustawodawstwie krajowym jeszcze przed 2000 rokiem. Ponadto strona polska zobowiązała się wdrożyć postanowienia dyrektyw dotyczących nakazów sądowych w sprawach ochrony konsumentów i niektórych aspektów sprzedaży towarów konsumpcyjnych oraz związanych z tym gwarancji.

W wyniku już dokonanej implementacji do prawa polskiego wymogów prawa wspólnotowego poprawiło się bezpieczeństwo ekonomiczne konsumentów, zagwarantowane wprowadzonymi oraz znowelizowanymi przepisami takich aktów prawnych, jak ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, ustawa o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny, a także - o kredycie konsumenckim.

Nastąpiło rozszerzenie katalogu środków ochrony konsumentów przed nieuczciwą konkurencją. Wprowadzono instytucję zezwolenia na reklamę porównawczą pod warunkiem spełnienia przesłanek zgodności z prawem i dobrymi obyczajami, jak również dodatkowe sankcje za zawinione czyny nieuczciwej konkurencji.

W celu wzmocnienia ochrony konsumentów stworzone zostały podstawy prawne bezpieczeństwa produktu, zgodnie z którymi do obrotu mogą być wprowadzane tylko produkty nie stwarzające żadnego zagrożenia dla życia i zdrowia ludzkiego. Wprowadzono system kontroli bezpieczeństwa produktów, a także zasady i tryb przeciwdziałania naruszeniom przez przedsiębiorców wymagań dotyczących bezpieczeństwa.

Wdrożenie wspólnotowych regulacji prawnych, niezbędne dla uzyskania członkostwa w UE, gwarantuje wprowadzenie w Polsce m.in. wysokich standardów bezpieczeństwa dóbr i usług, eliminację z rynku produktów niskiej jakości, ograniczenie liczby zachorowań spowodowanych przez wadliwe technologie, nieprawidłowe przechowywanie towarów, używanie nieodpowiednich jakościowo produktów i usług. Profesjonalnie przygotowane produkty, spełniające ostre wymogi, przyczynią się do istotnego zmniejszenia problemów zdrowotnych, co wpłynie w konsekwencji na zmniejszenie kosztów leczenia. Rozszerzenie katalogu praw konsumenta w tak wrażliwych dziedzinach, jak np. usługi turystyczne, czy umowy zawierane na odległość, wpłynie na podniesienie poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego obywateli.

Wdrożenie regulacji wynikających z już uchwalonych ustaw, jak też kolejnych dyrektyw UE, związane jest ze zmianami w technologii produkcji, zastrzeżeniem norm jakości, zakupem nowocześniejszych maszyn i wyposażenia zakładów, zaopatrzeniem w odpowiadające normom półprodukty itp. Będzie to zatem wymagało poniesienia nakładów. W dłuższym okresie powinny jednak przyczynić się do wzrostu atrakcyjności produktów i rozszerzenia ich sprzedaży.

POLSKA W UNII EUROPEJSKIEJ WYNIKI NEGOCJACJI

Kontrola finansowa

Negocjacje w tym obszarze objęły problematykę związaną z ochroną interesu finansowego Wspólnot oraz zagadnienia systemu kontroli finansowej sprawowanej przez państwa członkowskie w odniesieniu do środków własnych oraz środków z budżetu wspólnotowego wydatkowanych w kraju.

Polska nie występowała o żadne okresy przejściowe czy derogacje w tym obszarze, zobowiązując się do wdrożenia całości dorobku prawnego Wspólnot od dnia uzyskania członkostwa w UE.

Polska zobowiązała się do zintegrowania krajowych procedur budżetowych, kontroli finansowej oraz procedur kontrolnych z procedurami UE. Przepisy naruszające interes finansowy Wspólnot podlegać będą identycznym procedurom, jakie są obecnie stosowane w Polsce do walki z oszustwami godzącymi w interesy finansowe kraju.

Rząd zadeklarował wypełnienie wszystkich wymogów UE w zakresie kontroli tzw. środków własnych Wspólnot oraz środków wspólnotowych wydatkowanych w Polsce. Działaniami tymi objęta jest min. sfera technicznego przygotowania służb kontrolnych do kontroli wydawania środków wspólnotowych. Zasady zarządzania finansowego i kontroli wydatków z funduszy strukturalnych określone zostały w Narodowym Planie Rozwoju na lata 2004-2006.

Przyjęcie przez Polskę prawodawstwa wspólnotowego w zakresie kontroli finansowej wpłynie na poprawę skuteczności oraz przejrzystości funkcjonowania administracji publicznej, zagwarantuje lepsze wykorzystanie publicznych środków finansowych, w tym funduszy napływających do Polski z budżetu UE.

Wdrożenie i właściwe funkcjonowanie systemu kontroli finansowej zgodnego z prawodawstwem wspólnotowym warunkuje pełne skorzystanie z pomocy finansowej UE w ramach funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności oraz uczestniczenie we Wspólnej Polityce Rolnej i innych działaniach finansowanych z budżetu Wspólnot. Należy przy tym podkreślić, iż w przypadku stwierdzenia niewłaściwego wydatkowania środków unijnych beneficjent może być zobowiązany do zwrotu otrzymanych środków do budżetu UE.

Przyjęcie przez Polskę prawodawstwa wspólnotowego w obszarze "Kontrola finansowa" przyczyni się ponadto do wzmocnienia dyscypliny finansów publicznych w Polsce oraz skuteczniejszego przeciwdziałania i ści-

gania przestępstw przeciwko interesom finansowym kraju i Wspólnot. Wpłynie na to m.in. współpraca państw członkowskich UE w zakresie przeciwdziałania oszustwom przeciw interesom finansowym Wspólnot, surowsze zasady kontroli środków bezzwrotnych pochodzących z UE (kontrola ex ante), dopuszczenie innych - poza krajowymi - służb uprawnionych do kontroli wydatków ze środków pomocy bezzwrotnej z UE i dochodów budżetu państwa. W efekcie wzrośnie wiarygodność Polski na międzynarodowym rynku finansowym, co min. pozwoli na łatwiejszy dostęp polskich podmiotów do kredytów z międzynarodowych instytucji finansowych.

Stosowanie procedur wspólnotowych w omawianym obszarze będzie wymagało umożliwienia kontrolerom Komisji Europejskiej dostępu do informacji nt. funkcjonowania polskiego systemu finansowego i gospodarczego. Wszystkie podmioty gospodarcze i podmioty dysponujące środkami pochodzącymi z bezzwrotnej pomocy UE, w tym władze samorządowe, będą zobowiązane do umożliwienia dostępu do informacji finansowych. Dostęp ten będzie ograniczony przedmiotowo, podmiotowo i proceduralnie, może jednak w początkowym okresie powodować pewną niechęć i obawy podmiotów gospodarczych i finansowych przed udzielaniem tego typu informacji.

Finanse i budżet

Obszar ten dotyczy zasad i rozmiarów udziału Polski w tworzeniu i wykorzystywaniu wspólnego budżetu Unii Europejskiej.

Strona unijna przyjęła założenie, iż wydatki UE na rozszerzenie muszą mieścić się w ramach limitów na lata 2004-2006, uzgodnionych przez Radę Europejską w Berlinie w 1999 r. (tzw. Agenda 2000)

Ostateczne wyniki negocjacji w obszarze "Finanse i budżet" są następujące:

- środki na zobowiązania zarezerwowane w budżecie UE dla Polski w latach 2004-2006 mogą sięgnąć ok. 19,3 mld euro, natomiast szacunkowe wypłaty dla Polski w tym okresie mogą sięgnąć ok. 13,5 mld euro;
- Polska będzie wносить pełną składkę do budżetu ogólnego UE od pierwszego roku członkostwa, jednocześnie w latach 2004-2006 W związku z przesunięciem terminu rozszerzenia na 1 maja 2004 r., składka Polski do budżetu ogólnego UE w roku 2004 zostanie obniżona o ok. 800 mln euro i wyniesie blisko 1,6 mld euro. W kolejnych dwóch latach Polska zapłaci składkę w pełnej wysokości, czyli na poziomie ok. 2,5 mld euro;

POLSKA W UNII EUROPEJSKIEJ WYNIKI NEGOCJACJI

– Polska będzie również odprowadzać składki do instytucji usytuowanych poza budżetem ogólnym UE (rozdział negocjacyjny Inne).

W traktacie akcesyjnym zostały zagwarantowane dla Polski dodatkowe środki finansowe w pierwszych latach członkostwa w ramach dwóch instrumentów finansowych. Po pierwsze - Polska otrzyma 280 milionów euro w latach 2004-2006 na dostosowanie do unijnych reguł kontroli granic zewnętrznych (tj. granicy wschodniej) oraz dostosowanie polskich lotnisk międzynarodowych do przepisów Schengen.

Po drugie - Polska otrzymała dodatkowe środki, które mają służyć w pierwszych latach członkostwa zachowaniu płynności budżetu krajowego wobec różnic czasowych w przepływach finansowych między Polską a Unią Europejską jest to ok. 443 mln euro, 1 mld euro (550 mln w 2005 r. i 450 mln w 2006 r.), który został przesunięty ze środków na zobowiązania przewidzianych dla Polski w latach 2004-2006 na fundusze strukturalne. Zagwarantowano jednocześnie, że przesunięcie środków nie spowoduje redukcji podstawy do obliczania funduszy strukturalnych dla Polski na lata 2007-2013.

Polska, podobnie jak pozostałe nowe państwa członkowskie, będzie zobowiązana do współfinansowania rabatu brytyjskiego, zgodnie z regulacjami UE w zakresie systemu środków własnych.

W innych obszarach negocjacyjnych mających poważne implikacje finansowe dla Polski (tj. Rolnictwo, Polityka regionalna i koordynacja instrumentów strukturalnych) przyjęto m.in. następujące uzgodnienia:

Rolnictwo - przewidziano stopniowe dochodzenie przez Polskę do pełnej wysokości należnych jej dopłat bezpośrednich dla rolników.

Polska uzyska z budżetu unijnego dopłaty bezpośrednie w wysokości 25% pełnego, należnego jej poziomu w 2004 r., 30% w 2005 r., 35% w 2006 r., 40% w 2007 roku. W kolejnych latach będą one wzrastały o 10 punktów procentowych rocznie. Jednocześnie będzie mogła uzupełnić dopłaty bezpośrednie refundowane z budżetu unijnego odpowiednio do wysokości 55% w 2004 r., 60% w 2005 r., 65% w 2006 r. i w kolejnych latach o 30 pkt proc. rocznie powyżej właściwych dopłat z kasy UE. Łączny poziom dopłat z budżetu unijnego i narodowego nie może jednak przekroczyć 100% faktycznie należnych Polsce sum.

Łączna wysokość dopłat bezpośrednich w następnych latach okresu przejściowego przedstawiałby się w na-

stępujący sposób: 40%+30% w 2007 r., 50%+30% w 2008 r., 60%+30% w 2009 r., 70%+30% w 2010 r., 80%+20% w 2011 r. i 90%+10% w 2012 roku. Jeżeli Polska będzie w stanie uzupełniać dopłaty bezpośrednie w pełnym dopuszczalnym wymiarze z budżetu państwa, rolnicy polscy otrzymają maksymalny poziom dopłat w 2010 r., czyli o trzy lata wcześniej niż zakładany okres przejściowy.

Polska wynegocjowała, że będzie mogła użyć do uzupełnienia dopłat bezpośrednich do 20% funduszy na rozwój wsi i obszarów wiejskich, przydzielonych jej na rok 2004, 2005 i 2006 (lub odpowiednio 25% w 2004 r., 20% w 2005 r. i 15% w 2006 roku).

Po wejściu Polski do UE z unijnego budżetu do polskiego rolnictwa i obszarów wiejskich może więc trafić w latach 2004-2006 łącznie ok. 7,408 mld euro (średnio ok. 2 mld 469 mln euro rocznie) - wg obliczeń Fundacji Programów Pomocy dla Rolnictwa (FAPA).

Polityka regionalna i koordynacja instrumentów strukturalnych - Polska w latach 2004-2006 uzyska na działania strukturalne łącznie 11,4 mld euro (środki na zobowiązania), z czego w ramach funduszy strukturalnych 7,6 mld euro, a w ramach Funduszu Spójności 3,7 mld euro. Ze względu na obowiązujące w UE procedury płatności, środki te będą wydatkowane do roku 2009, a w przypadku Funduszu Spójności nawet do roku 2010.

Polska uzyskała zaliczkę z tytułu funduszy strukturalnych zwiększoną do 16% całości środków na fundusze strukturalne w latach 2004-2006, wypłaconą w dwóch ratach: 10% w 2004 r. i 6% w 2005 r. Płatność pierwszej części zaliczki ma nastąpić w jak najkrótszym terminie po uzyskaniu przez Polskę członkostwa w UE. Obecne państwa członkowskie otrzymują po uzgodnieniu dokumentów programowych, zaliczkę w wysokości 7% środków na zobowiązania z okresu programowego.

Priorytetem w negocjacjach było uzyskanie przez Polskę pozycji beneficjanta netto od pierwszego roku członkostwa, uwzględniając, że Polska znajduje się na niższym poziomie rozwoju gospodarczego, aniżeli obecne kraje członkowskie Unii Europejskiej oraz ponosi wysokie koszty związane z restrukturyzacją poszczególnych sektorów gospodarki. W rezultacie, warunki finansowe wynegocjowane przez Polskę stwarzają podstawę do uzyskania dodatniej pozycji budżetowej netto wobec UE w trzech pierwszych latach członkostwa. Oznacza to, że Polska może otrzymywać więcej środków finansowych z budżetu UE niż do niego wpłaci. W pierwszym roku członkostwa Polska może otrzymać netto (po uwzględnieniu składki do budżetu ogólnego UE) ok. 1,4

POLSKA W UNII EUROPEJSKIEJ WYNIKI NEGOCJACJI

mld euro, a w kolejnych dwóch latach odpowiednio ok. 2,6 mld euro i 3 mld euro.

Istotne znaczenie ma tutaj wynegocjowanie środków na poprawę płynności polskiego budżetu w postaci rekompensaty budżetowej oraz dodatkowych środków na ochronę granicy wschodniej. Rezultaty znacznie korzystniejsze w stosunku do wcześniej przewidywanych uzyskano również w kwestiach rolnych i rozwoju wsi. Dotyczy to zwłaszcza zwiększenia dopłat bezpośrednich dla rolników do średnio 60% w pierwszych trzech latach członkostwa Polski w UE. Należy bowiem pamiętać że w Agendzie 2000 (perspektywa finansowa UE na lata 2000-2006) nie przewidziano w ogóle dopłat bezpośrednich dla rolników z nowych państw członkowskich.

Realizacja wynegocjowanego scenariusza finansowego będzie jednak uzależniona od zdolności Polski do absorpcji unijnych funduszy strukturalnych i spójności.

Warunkiem pozyskania środków z funduszy unijnych jest przyjęcie programu ukierunkowującego wykorzystanie środków w skali kraju oraz programów na niższych, samorządowych szczeblach administracji krajowej. W perspektywie przyszłego członkostwa Polski w UE, podstawę planowania działań strukturalnych, jak i zintegrowanych wieloletnich programów operacyjnych o charakterze horyzontalnym i regionalnym stanowi Narodowy Plan Rozwoju (NPR) na lata 2004-2006.

Wykorzystanie kwot w ramach funduszy strukturalnych i spójności wymagać będzie współfinansowania z budżetu państwa i samorządów oraz wysokiej zdolności administracyjnej. Wymagane publicznie środki krajowe na współfinansowanie działań strukturalnych w latach 2004-2006 szacowane są na ok. 3,5 mld euro. Dodatkowo ok. 1,8 mld euro wyniosą środki pochodzące od podmiotów prywatnych (wg NPR).

W pierwszym roku członkostwa w UE wymagane będzie również zagwarantowanie w budżecie państwa środków na sfinansowanie dopłat bezpośrednich dla rolników, które zostaną zwrócone z budżetu UE w roku następnym. Ponadto dodatkowe środki będą potrzebne w celu ewentualnego uzupełniania wysokości dopłat bezpośrednich do maksymalnego wynegocjowanego poziomu (w latach 2004-2006 będzie to odpowiednio ok. 467 mln euro, 519 mln euro i 587 mln euro - wg PAPA).

Węzłowe znaczenie należałoby przypisać przygotowaniu mechanizmów montażu finansowego środków z budżetu państwa, budżetu samorządów i w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego. Wzorce takich mecha-

nizmów (organizacyjno-prawnych) powinny być zróżnicowane w zależności od charakteru i skali podmiotowej przedsięwzięć oraz ich rangi w unijnej i polskiej polityce spójności społecznoekonomicznej i innych uwarunkowań

Poważnym problemem, utrudniającym możliwości współfinansowania przedsięwzięć strukturalnych przez budżet państwa, jest rosnąca kwota obsługi długu zagranicznego. W latach 2004-2005 obsługa zadłużenia ma wzrosnąć do 3,7-3,9 mld USD rocznie, a w roku 2006 do 4,3 mld USD.

Po stronie dochodów budżetowych Polski mogą też pojawić się trudności ze sfinansowaniem luki, jaka powstanie po przekazaniu do budżetu unijnego 75% wpływów z ceł i części dochodów z VAT. Równocześnie wysokość składki do budżetu UE jest liczona od należnych, a nie faktycznie uzyskanych przez budżet dochodów z ceł i podatku VAT.

Korzystanie z pomocy unijnej warunkowane będzie nie tylko jakością programowania celów i kosztów ich realizacji oraz umiejętnością zarządzania środkami pomocowymi. Istotne jest też uruchomienie systemu zarządzania, monitoringu i kontroli przepływu środków finansowych z UE.

Należy liczyć się z tym, że pierwsze transfery finansowe z Unii do Polski - już jako członka UE - mogą pojawić się z pewnym opóźnieniem. Dotyczy to opóźnień w wypłatach z UE na dopłaty bezpośrednie dla rolników, jak i transferów strukturalnych napływających zwykle po kilku lub nawet kilkunastu miesiącach ze względu na złożone procedury zatwierdzania wniosków i refinansowania zatwierdzonych wcześniej programów.

Uwzględniając powyższe - płynność budżetu krajowego, pomimo przyznanych rekompensat, w skrajnym przypadku może zostać zagrożona, zwłaszcza w pierwszych dwóch latach członkostwa. Wynikać to będzie zwłaszcza z konieczności wnoszenia składki członkowskiej do budżetu unijnego oraz dodatkowych składek do instytucji i agencji unijnych, współfinansowania inwestycji realizowanych w ramach funduszy strukturalnych UE oraz wypłacenia w 2004 r. dopłat bezpośrednich dla rolników. Budżet państwa będzie też ponosił znaczną część nakładów związanych ze zobowiązaniami negocjacyjnymi (m.in. rozbudową infrastruktury transportowej, ochroną środowiska i inne). Jednocześnie budżet krajowy utraci znaczną część wpływów z ceł oraz części wpływów z VAT, stanowiących element składki do budżetu ogólnego UE. W tym samym czasie absorpcja przez Polskę środków z funduszy strukturalnych i Spój-

POLSKA W UNII EUROPEJSKIEJ WYNIKI NEGOCJACJI

ności będzie jeszcze ograniczona, a należne środki mogą napływać z opóźnieniem. Oznacza to, że wyasygnowanie wymaganych kwot z budżetu krajowego może prowadzić do ograniczania innych wydatków budżetowych lub zwiększania deficytu budżetowego.

Wobec trwających obecnie w UE prac nad koncepcjami pomocy strukturalnej (z uwzględnieniem nowych członków), a także dalszych reform Wspólnej Polityki Rolnej, skala i zasady unijnego wsparcia w przyszłości (tj. po 2006 roku) mogą się zmienić. Wpływ na decyzje w tych sprawach będą już mieli przedstawiciele Polski w organach Unii.

Instytucje

W negocjacjach ustalono kwestie uczestnictwa Polski w funkcjonowaniu instytucji wspólnotowych. W tym obszarze na osiągnięcie korzystnych rezultatów wpłynął przede wszystkim kształt postanowień Traktatu z Nicei. Polska będzie miała zagwarantowane formalne możliwości pełnego i równoprawnego współdecydowania we wszystkich dziedzinach objętych aktywnością Unii Europejskiej.

Po rozszerzeniu Polska będzie reprezentowana w Parlamencie Europejskim (54 spośród 732 miejsc, po akcesji Bułgarii i Rumunii - 50 miejsc), w Radzie (do 1 listopada 2004 r. 8 głosów ze 124, później 27 z 312), w Komitecie Ekonomiczno-Społecznym i Komitecie Regionów (po 21 miejsce) oraz innych instytucjach unijnych. Jeden członek Komisji Europejskiej i Trybunał Obrachunkowego będzie obywatelem polskim. W Trybunale Sprawiedliwości Polska będzie nominować jednego sędziego (w Sądzie Pierwszej Instancji - co najmniej jednego). W przypadku Europejskiego Banku Centralnego Prezes NBP będzie wchodził w skład Rady Ogólnej Banku, a po przystąpieniu Polski do Unii Gospodarczej i Walutowej, będzie także członkiem Rady Zarządzającej EBC. Polska będzie też reprezentowana w Europejskim Banku Inwestycyjnym.

Od momentu podpisania Traktatu Akcesyjnego do dnia uzyskania członkostwa Polska uzyska status "aktywnego obserwatora" - przedstawiciele RP będą mogli uczestniczyć bez prawa głosu w posiedzeniach Rady, Komitetu Stałych Przedstawicieli oraz w grupach roboczych Rady i Komisji Europejskiej, a także innych organach Unii.

O zdolności Polski do wykorzystania formalnych uprawnień do współdecydowania o politykach wspól-

notowych zadecyduje w dużej mierze sprawność koordynowania działań administracji publicznej i służb dyplomatycznych, umiejętność wypracowywania wspólnych stanowisk na poziomie krajowym oraz zdolność budowania koalicji z innymi państwami członkowskimi. Ważną rolę odegra także odpowiednie przygotowanie urzędników na różnych szczeblach.

Architektura instytucjonalna Unii oraz sposób funkcjonowania poszczególnych instytucji będą w najbliższych latach ulegał zmianom. W przypadku gdy zwycięży koncepcja polegająca na wzmacnianiu elementu integracyjnego kosztem elementu międzyrządowego UE, możliwość obrony interesów krajowych na różnych forach decyzyjnych może być ograniczona. Ostatnio Komisja Europejska zaproponowała np. :

- zniesienie zasady jednomyślności w podejmowaniu decyzji przez Radę
- wyłączenie krajów nie będących w strefie euro z części decyzji podejmowanych dotychczas przez Komitet Ecofin (stworzenie odrębnego komitetu "Ecofin strefy euro");
- dalsze wzmacnianie pozycji Przewodniczącego Komisji względem Komisarzy.

Część proponowanych zmian jest korzystna dla Polski, jak np. propozycja wzmacniania w głosowaniach pozycji większych państw kosztem państw mniejszych (np. proponowana przez Komisję zasada podwójnej zwykłej większości, reforma prawa głosu w Radzie Europejskiego Banku Centralnego). Ostateczne decyzje mają być podjęte przy finalizowaniu Konferencji Międzyrządowej w 2004 r., którą przygotowuje Konwent Europejski z udziałem 3 przedstawicieli Polski.

Negatywne skutki społecznoekonomiczne mogą wiązać się z wykorzystywaniem przez obecne państwa członkowskie jednostronnych klauzul ochronnych. Ich intencją jest ochrona przed problemami wynikającymi ze skali rozszerzenia i motywowanie dalszych dostosowań w nowych państwach członkowskich do funkcjonowania na Jednolitym Rynku (klauzule te są omawiane w obszarze "Inne").

Ponadto należy podkreślić, że po uzyskaniu przez Polskę członkostwa w UE język polski stanie się jednym z języków oficjalnych Unii.

Inne

W obszarze negocjacyjnym "Inne" uzgodnione zostały kwestie mające charakter: uściślenia w odniesie-

POLSKA W UNII EUROPEJSKIEJ WYNIKI NEGOCJACJI

niu do innych obszarów negocjacyjnych, zapisów dotyczących funkcjonowania w Unii w okresie między podpisaniem Traktatu Akcesyjnego a datą akcesji.

Określono zasady udziału Polski w poszczególnych instytucjach unijnych. Polska, będąc członkiem UE, uzyska dostęp do środków finansowych pozostających w ich dyspozycji oraz skorzysta z mechanizmów współpracy w ramach tych instytucji. Jednocześnie będzie zobowiązana do wnoszenia opłat z tytułu:

- udziału w kapitale Europejskiego Banku Centralnego - płatność w wysokości ok. 13,2-14,3 mln euro (w grudniu każdego roku);
- członkostwa w Europejskim Banku Inwestycyjnym - płatność w wysokości 637 mln euro, w 6 półrocznych ratach po 106,17 mln euro (w czerwcu i grudniu tj. 212,34 mln euro rocznie);
- przystąpienia do Europejskiego Funduszu Rozwoju oraz do Układu o Partnerstwie między UE i krajami Afryki, Karaibów i Pacyfiku (AKP) - płatność w wysokości ok. 34 mln euro;
- przystąpienia do Funduszu Badawczego Węgla i Stali - płatność, której wysokość zostanie ustalona i będzie wniesiona w czterech ratach począwszy od 2006 r. (2006 - 15%, 2007 - 20%, 2008 - 30%, 2009 - 35%).

Polska zaakceptowała stanowisko UE w odniesieniu do ogólnej gospodarczej klauzuli ochronnej, klauzul ochronnych w zakresie rynku wewnętrznego oraz wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych. Uruchomienie klauzul może zaistnieć jedynie w związku z pojawieniem się poważnych trudności, które mogłyby trwale utrzymywać się w danym sektorze gospodarki lub doprowadzić do pogorszenia się sytuacji gospodarczej w danym regionie (np. zakłócenia na rynku na skutek nagłego i znaczącego wzrostu importu), a także - w przypadku rażącego i długotrwałego nie wywiązywania się państwa członkowskiego ze zobowiązań. Z powyższych klauzul będą mogły także skorzystać nowe państwa członkowskie. Klauzula ogólna obejmuje też część spraw dotyczących specyficznych problemów handlu rolnego. Rozwiązanie w tym zakresie przyjęte zostało z inicjatywy Polski i ma zapobiec ewentualnemu zagrożeniu interesów kraju w jednym z bardziej wrażliwych obszarów gospodarki.

Decyzje o wprowadzeniu klauzuli ochronnej mogą być podejmowane w okresie 3 lat od momentu wejścia w życie Traktatu Akcesyjnego.

Zabezpieczenie przed ww. zagrożeniami przez wprowadzenie klauzul może zwiększyć poparcie dla rozszerzenia wśród społeczeństw państw członkowskich. Z drugiej jednak strony, przyjęte klauzule mogą mieć wpływ na faktyczną jakość członkostwa Polski w UE, a także być formą nacisku obecnych państw członkowskich na nowych członków.

Polska zaakceptowała warunki dotyczące wdrażania funduszy przedakcesyjnych i zarządzania nimi w nowych państwach członkowskich, szczególnie dotyczące zasad i organów odpowiedzialnych za ich wdrażanie i zarządzanie. Nastąpi zmiana źródeł finansowania projektów z programu SAPARD na Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej, co stwarza warunki m.in. do pełnego wydatkowania kwot przewidzianych w budżetach rocznych 2000 - 2003. Alokacje ISPA na lata 2004 - 2006 będą pochodziły z części budżetu przeznaczonego dla Funduszu Spójności. Stopniowo nastąpi przekazywanie odpowiedzialności w zakresie zarządzania pomocą przedakcesyjną do unijnego rozszerzonego systemu zdecentralizowanego wdrażania (EDIS). Ustalenia w tym zakresie przygotowują polskie instytucje do działania w ramach Funduszy strukturalnych i Spójności.

Wsparcie rozwoju instytucjonalnego oraz wzmocnienie zdolności administracji prowadzone obecnie w ramach programu PHARE będzie kontynuowane w nowych państwach członkowskich do 2006 roku. Służy temu przejściowy instrument wspierania rozwoju instytucji. Uruchomienie funduszy na te cele będzie uwarunkowane wprowadzeniem rozszerzonego systemu zdecentralizowanego wdrażania (EDIS) przez państwa przystępujące.

W zakresie rozwiązań okresu przejściowego między podpisaniem Traktatu Akcesyjnego a formalnym członkostwem w UE, Polska zaakceptowała procedurę informowania i konsultacji dotyczącą przyjmowania niektórych decyzji i innych środków, które będą podejmowane w okresie poprzedzającym akcesję. Ma to istotne znaczenie dla pełnego funkcjonowania Polski w strukturach UE od pierwszego dnia członkostwa oraz jej wpływu na podejmowanie decyzji w UE do czasu akcesji. Dotyczy to m.in. konsultacji w sprawie zawierania przez Polskę umów międzynarodowych.

KIUE